

# Alice von Hildebrand

## A női lét privilégiuma

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)  
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért  
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.



# Impresszum

**Alice von Hildebrand**  
**A női lét privilégiuma**

Az eredeti mű: Alice von Hildebrand: *The Privilege of Being a Woman*  
Sapientia Press of Ave Maria University, Naples, Florida, 2007 (Six Edition)

Fordította: Felsővályi Erzsébet

ISBN 978-615-80792-5-9

© Magyar fordítás: Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár

A címlap Fra Angelico *A Szűz megkoronázása* című festményének egy részlete

A fordító megjegyzése: A szentírási idézeteket a Szent István Társaság által kiadott fordításból (1973) vettük. A jegyzeteket megtartottuk az angol eredeti szerint, kivéve a szentírási helyeket és az olyan művekre vonatkozókat, amelyek magyar fordítása rendelkezésünkre állt.

Kiadó: Felsővályi Ákos

---

## **A könyv elektronikus változata**

Ez a publikáció az eredeti angol nyelvű könyv hatodik kiadása magyar fordításának elektronikus változata. A könyv 2007-ben jelent meg a Sapientia Press of Ave Maria University (Naples, Florida) kiadásában. A magyar fordítás és ez az elektronikus kiadás a szerző, Alice von Hildebrand engedélyével készült és az ISBN 978-615-80792-5-9 azonosítóval jelenik itt meg. A könyvet lekipásztori célokra a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár szabályai szerint lehet használni. Minden más jog Alice von Hildebrand és a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (magyar fordítás) tulajdonában van.

## Tartalomjegyzék

Impresszum .....	2
Tartalomjegyzék .....	3
Ajánlás .....	4
I. rész. A női lét privilégiuma elleni érvek.....	5
Világi érvek.....	5
Kereszténység és érvek a privilégium ellen.....	9
II. rész. A női lét privilégiuma melletti érvek.....	11
A természetfölötti nézőpont.....	11
III. rész. A pogányságtól a modern értékekig: a nő lekicsinylése .....	14
IV. rész. A nő: a kiváltságos nem .....	19
A gyengeség ellen és mellett szóló érvek .....	19
Ellene szóló érvek.....	19
Mellette szóló érvek.....	21
V. rész. A gyengeség megdicsőülése: a Megtestesülés .....	26
VI. rész. A nő természetfölötti küldetése.....	28
VII. rész. A nők és az érzelmek .....	31
VIII. rész. A női test misztériuma.....	36
A nőiség misztériuma .....	38
Anyaság.....	41
IX. rész. Mária és a női nem .....	43

## Ajánlás

Mély hálával ajánlom könyvemet drága barátaimnak,

*Alice Ann Graysonnak, Barbara Henkelsnek, Joanie Smith-nek,  
Wendy Teichertnek és Rose Grimm Teichertnek,*

akik mind élvezik női mivoltukat

# I. rész. A női lét privilégiuma elleni érvek

## Világi érvek

Miért beszélünk a nők privilégiumáról, ha őket a „második nem” (*sexus sequior*) elnevezéssel illetjük, ha tehetségtelenebbnek, gyengébbnek, kevésbé kreatívnak, kevésbé érdekesnek, kisebb intelligenciájúnak, kevesebb művészi érzékkel megáldottaknak tartjuk őket, mint a férfiakat?

Az emberiség nagy teljesítményei férfiak nevéhez fűződnek: építészetben, művészetben, teológiában, filozófiában, tudományban, technikában. A világ történelmét általában férfiak írják. Néha történik említés nőkről is, de akkor is férfias tulajdonságaik vagy férfias szellemük miatt.<sup>1</sup> Simone de Beauvoirról és Simone Weilről is ezért szólnak elismerőleg. Másrészt lenézzük azt, aki nőies, puhány.

A statisztika adatai szerint a legtöbb ember fiút szeretne, nem lányt. Ez nem csak olyan társadalmakban igaz, mint a kínai, ahol hagyományosan a lánygyermeket elhagyják, sőt még meg is ölik. Ma Amerikában 1,6 millió lány gyermeket elhagynak a szülei.<sup>2</sup> Több lány magzatot ölnék meg az anyaméhben, mint fiút. Nemrég a New York Times újság egyik cikke arról számolt be, hogy Koreában az anya bűnösnek érzi magát, ha „csak” lány gyermeket hoz világra. Bizonyára nem tudják, hogy biológiailag éppen az apa határozza meg a gyermek nemét!

Ki választana magának olyan testet, amely a pubertás kortól kezdve kényelmetlenséget, néha komoly fájdalmat okoz? Ki akarna terhesség alatt hetekig, sokszor hónapokig émelygéssel élni? Ki akarna kínzó fájdalommal szülni? Amikor az Ószövetség valamilyen nagy megpróbáltatásról beszél, az asszony vajúdjásával illusztrálja.<sup>3</sup>

A férfiaknak fontosak a nők, de maguk nem akarnak nők lenni.<sup>4</sup> Simone de Beauvoir szerint: „a férfi ember, a nő csak asszony”.<sup>5</sup> Azt tartja: a nők nem tudnak korlátaikon túllépni, és nem „produkálnak semmit”.<sup>6</sup> A nők csak a férfiak szexuális vágyainak kielégítésére valók. Szerinte a nők undorodnak a saját nemüktől.<sup>7</sup> Undorodnak női mivoltuktól. Erre gondolt G. K. Chesterton, amikor úgy jellemezte a feministákat, hogy ellenszenvvel viseltetnek a legjellemzőbb női tulajdonságok iránt.<sup>8</sup> Ennek eredményeképpen, miközben el vannak telve férfigyűlölettel, el akarják férfiasítani magukat, hogy ezáltal urai legyenek testüknek és sorsuknak. Miután megszabadulnak biológiai korlátaiktól, kiteljesíthetik adottságaikat, melyeket a társadalmi béklyók századokon keresztül lekötöztek. De Beauvoir szerint a nagy női teljesítmények ritkaságát helyzetük általános elmaradottsága magyarázza.<sup>9</sup>

<sup>1</sup> Lásd *Edith Stein*, Paris, Editions du Seuil, pp. 95, 101.

<sup>2</sup> Population Research Institute, Front Royal, VA. Tel. 540-622-5240.

<sup>3</sup> Sir 7,27; Iz 13,18; Jer 22,23.

<sup>4</sup> Simone de Beauvoir, *The Second Sex* (New York: Alfred Knopf, 1993), p. 140. Magyarul is megjelent *A második nem* címmel (Gondolat, Budapest, 1971, 2. kiadás). Mivel a magyar fordítás rövidített, a jegyzetekben a szerző által hivatkozott angol kiadást használjuk.

<sup>5</sup> *Uott.*, p. 51.

<sup>6</sup> *Uott.*, p. 456.

<sup>7</sup> *Uott.*, p. 518.

<sup>8</sup> G. K. Chesterton, *What is Wrong with the World* (New York: Sheed and Ward, 1956), p. 197. Magyarul is megjelent *Mi a baj a világgal?* címmel (Századvég, Budapest, 2019).

<sup>9</sup> de Beauvoir, *id. mű.*, p. 105.

Vezető feministák arra ösztönzik tanítványaikat, hogy vegyék kezükbe sorsukat, ne legyenek a természet szeszélyeinek áldozatai. „Fel kell szabadítaniuk” magukat. E cél elérése érdekében a férfi és nő egyenlőségét hirdetik. A náluk sokkal bölcsebb Chesterton így vélekedik: „semmi sem vezet biztosabban az egyenlőtlenséghez, mint az egyformaság”.<sup>10</sup>

Őszintén fogalmazva, a nőket hagyományosan alacsonyabb rendűeknek tartják a férfiaknál. Ez a természet kényszere: „az anatómia végzete”.<sup>11</sup> Állításukat támogató, feminista gondolkodók nagy sikerrel ásnak elő férfiaktól származó, nőkre vonatkozó rosszindulatú kijelentéseket. Nem tagadhatjuk, hogy sok híres ember tett becsmerlő megjegyzéseket nőkre. Arisztotelész „elfuserált hímként”<sup>12</sup> utal rájuk. Az Ószövetség több helyen ír a nőkről egyáltalán nem hízelgő módon. Néhányat érdemes idéznünk. „A legnagyobb gonoszság a nő gonoszsága!”<sup>13</sup> „Inkább oroszlánnal vagy sárkánnyal lakni, semmint gonosz nővel közös fedél alatt.”<sup>14</sup> „Asszonytól indult el útjára a vétek, az ő bűne miatt halunk meg mindnyájan.”<sup>15</sup> „Mint lötyögő járom, olyan a rossz asszony, mintha skorpióhoz nyúlnál, ha hozzáérsz.”<sup>16</sup> „Az asszony szégyent és gyalázatot szerez.”<sup>17</sup> „Ezer között találtam egy férfit jónak, de asszonyt az összes között sem találtam.”<sup>18</sup> „Kevésbé rossz a férfi gonoszsága, mint amilyen rossz az asszony kedvessége.”<sup>19</sup>

A Tóra sincs jó véleménnyel a nők értelmi képességeiről: „Inkább égesd el a Tórát, semmint megpróbáld megértetni egy nővel.”<sup>20</sup> Az egyházatyák tollából is olvashatunk hasonlókat. Aranyszájú Szent János így ír: „Az asszonynál nincs veszedelmesebb fenevad.”<sup>21</sup> Luther szerint a női élet értelme a szaporodás biztosítása: „Isten szavából és tettéből világosan következik, hogy a nők vagy házasságra, vagy szajhának valók. Ha a nők belefáradnak és belehalnak a gyerekviselésbe, nem nagy ügy: meghalhatnak, hisz arra vannak teremtvé.”<sup>22</sup>

A világi vélemény sem jobb ennél. A Hamletban olvassuk Shakespeare sokat idézett sorát: „Gyarlóság, asszony a neved!”<sup>23</sup> John Milton írja: „a nő csinos tévedés”.<sup>24</sup> (Vajon mit mondana arról a hölgyről, aki nem csinos?) Kant egy „alázatosabb” pillanatában így fogalmazott: „a nő kevésbé tehetséges a férfinál, és erkölcsileg alacsonyabb rendű nála.”<sup>25</sup> Friedrich Nietzsche német brutalitással jelenti ki: „Amikor asszonyhoz közelítesz, legyen nálad ostor.”<sup>26</sup> Schopenhauer megvetően szól a nőkről: „A nők gyerekesek, könnyelműek és rövidlátók ... nagy gyerekként viselkednek egész életük folyamán.”<sup>27</sup> Gúnyal és szellemességgel adja ki magából anyja iránt érzett erős ellenszenvét. A nőkről szóló írása

<sup>10</sup> Idézet G. K. Chestertontól in „Woman and the Philosophers,” Chesterton Review, XI. 1, February 1985, Saskatchewan, Canada, p. 20.

<sup>11</sup> Idézet Sigmund Freudtól in de Beauvoir, *id. mű*, p. 46.

<sup>12</sup> Aristotle: *The Generation of Animals*, IV-2. 766 b–33.

<sup>13</sup> Sirák 25,13.

<sup>14</sup> Sirák 25,16.

<sup>15</sup> Sirák 25,24.

<sup>16</sup> Sirák 26,7.

<sup>17</sup> Sirák 42,14.

<sup>18</sup> Préd 7,28.

<sup>19</sup> Sirák 42,14.

<sup>20</sup> Yerushalmi, Sotah 3–4.

<sup>21</sup> Idézet in Buytendýk, *La Femme* (Paris: Desclée de Brouwer, 1954), p. 66.

<sup>22</sup> Martin Luther, *Works*. 12.94 és 20.84 (Germany: Weimer Press, 1883).

<sup>23</sup> Shakespeare: *Hamlet, dán királyfi*; I. felvonás, 2. jelenet, Arany János fordítása.

<sup>24</sup> Idézet in Buytendýk, *id. mű*, p. 74.

<sup>25</sup> *Uott.*, p. 70.

<sup>26</sup> Friedrich Nietzsche, *Thus Spoke Zarathustra* (Stuttgart: Alfred Kroener Verlag, 1988), Band 75–91, p. 71. Magyarul is megjelent *Im-ígyen szóla Zarathustra* (Grill Károly Könyvkiadó, Budapest, 1908).

<sup>27</sup> *Selections from Schopenhauer* (New York: Charles Scribner, Modern Student's Library, 1928) p. 435.

negatív női tulajdonságok hosszú litániája. Nemcsak megveti a női intellektust, de arra sem hajlandó, hogy a nőket a szebbik nemnek hívja. Szerinte a nők a „csúnyább nem”.<sup>28</sup>

Alexander Dumas így ír: „A Biblia szerint Isten a nőt teremtette meg utoljára. Szombat (sic) este lehetett, és nyilván már elfáradt.”<sup>29</sup> Lord Byron azon siránkozik, hogy bár a férfi ki nem állhatja a nőt, nem tud nélküle élni.<sup>30</sup> Egy régen elfelejtett német gondolkodó, Weininger nagy feltűnést keltett, amikor ezt írta: „a nő agyáról badarság beszélni”.<sup>31</sup> Könyve huszonöt kiadást ért meg. Sigmund Freud érdekes „tudományos” felfedezést tett, amikor kijelentette, hogy minden lány „pénisz irigységgel” születik – jóval mielőtt még tudomást szerezhetne annak a szervnek a létezéséről.

Ezzel szemben a feministák minden igyekezetükkel elkerülik azoknak a gyönyörű kijelentéseknek az idézését, amelyek férfiak szájából az idők során elhangzottak. Például: a „Derék asszony ... értéke a gyöngyét messze meghaladja.”<sup>32</sup>, vagy „A bölcs és jó asszonyra ne nézz megvetéssel, mert vonzalma aranyánál többet ér.”<sup>33</sup> Dante a *donna angelicata* (angyali úrnő) dicséretét zengi. Halhatatlanná tette Beatricét, egyetlen szerelmét, akinek lényé fény és inspiráció a költő életében, és akinek küldetése Istenhez vezetni őt. Shakespeare drámáiban sok tiszta és kiváló női szereplőt találunk. Lamartine az asszonyokat „*anges mortels, création divine*” („halandó angyalok, isteni teremtmények”) névvel illeti. Schiller áradozik a női nemről.<sup>34</sup> Theodor Haecker véleménye szerint a természet a nőket a férfiaknál tökéletesebbre alkotta, mert a nő inkább képes a szeretetre és önfeláldozásra.<sup>35</sup> Claudel drámáiban a legnemesebb szereplők nők (pl. Violaine, Sygne). Amikor de Beauvoir szembesül ezzel az igazsággal, feminista módon próbálja magyarázni. Ha Claudel női szereplői az életszentség hősies követői is, az nemüktől független, mert Claudel a férfiasság irányából közelíti meg őket.<sup>36</sup> Mivel az életszentség de Beauvoir szemében értéktelen (a nagy teljesítmények gyenge helyettesítője), a legnagyobb dicséret, amit ezért bárki kaphat, legyen az férfi vagy nő, csak kétes értékű bók.

A nőkről alkotott sok különböző vélemény mögött számtalan magyarázat húzódik. Általában igaz, hogy tisztátalan gondolkodású férfi, vagy az, aki habzsolja a pornográfiát, lenézi a nőket. Ellenben az a férfi, akinek a világa a természetfölöttibe kapcsolódik, felnéz a női nemre, mely abban a kitüntetésben részesült, hogy világra hozta az Üdvözítőt. Végül is az alap nélküli általánosítás a korlátozott elmékre jellemző. Hogy „a nők egész életükben gyerekek maradnak”, hogy sok nő rafinált, hogy sokan közülük buták, éppen annyira semmitmondó vélemény, mint azt állítani, hogy sok férfi vad, brutális, vagy éppen buta (hisz a butaság, mely ellen maguk az istenek is harcolnak, eléggé egyforma arányban kerül kiosztásra a két nem között).

A „gyengébb nem”-re tett lekezelő vélemények viszont, melyeket állandóan felemlgetnek és ismételtetnek a feministák, elterjedtek, és az ő malmukra hajtják a vizet. Az ilyen kijelentések kétségtelenül hozzájárultak ehhez a napjainkban annyira felerősödött forradalmi mozgalomhoz.



<sup>28</sup> Uott., p. 441.

<sup>29</sup> Idézet in Norbert Guterman, *A Book of French Quotations* (New York: Doubleday Anchor, 1990), p. 327.

<sup>30</sup> André Maurois, *Ariel ou la Vie de Shelley* (Paris: B. Grasset, 1946), p. 213. Magyarul is megjelent *Költő a máglyán* címmel (Pesti Napló, Budapest, 1935).

<sup>31</sup> Idézet in Buytendýk, *id. mű*, p. 73.

<sup>32</sup> Péld 31,10.

<sup>33</sup> Sirák 7,19.

<sup>34</sup> Lásd Schiller, *Wuerde der Frauen* (A nő méltósága).

<sup>35</sup> Idézet in Buytendýk, *id. mű*, p. 279.

<sup>36</sup> de Beauvoir, *id. mű*, p. 229.

A feminista elmélet szerint a nők társadalmi nyomásra évszázadokon keresztül elfogadták, és sok országban ma is elfogadják „alsóbbrendűségüket”. De a „fejlett országokban” elérkezett a *kairos*, vagyis beteljesedett az idő ennek a megalázó helyzetnek az újraértékelésére. A rajtuk esett igazságtalanságok tudatában a feministák a férfiakkal egyenlő jogokat követelnek. Ezt azzal próbálják elérni, hogy a munkaerőpiacon fognak megküzdeni a férfiakkal ahelyett, hogy elfogadnák száműzetésüket a *Kirche, Küche és Kinder* világába (a három „K” a német nyelvben templomot, konyhát és gyerekeket jelent). De Beauvoir szerint az alantas házimunkától történő felszabadulás nagy eredménye a szocializmusnak (ami alatt a Szovjetuniót értette).<sup>37</sup> „A nő és a szocializmus sorsa szorosan összefonódik” – írja.<sup>38</sup> Ezt a kijelentését erősen vitatja Tatjana Goricseva, mai orosz író, amikor a nők helyzetét a Szovjetunióban így jellemzi: „A nők nálunk kétszeresét, ha nem háromszorosát szenvedik annak, amit egy férfi.”<sup>39</sup>

Lehetetlen és nem is érdemes letagadni, hogy egyes férfiak iszonyúan bánnak a nőkkel. „Micsoda förtelmeket nem látott a világ a férfi és nő közötti viszonyban! – a nő majdhogynem megvetett állatként áll a férfival szemben, aki hozzá képest külön fajt képvisel.” – írja Kierkegaard.<sup>40</sup> Chesterton is elismeri: „Nem tagadom, hogy a nőket sok sérelem, sőt kínzás éri, de kétlem, hogy valaha is ki voltak téve olyan szenvedésnek, mint a mai abszurd próbálkozás, amely egyszerre akarja a ház úrnőjévé és versenyképes hivatalnokká tenni őket.” Javaslat: „...lerombolni a zsarnokságot. A [feministák] a nőiséget akarják lerombolni.”<sup>41</sup>

A nőket érő durva bánásmódról gyakran szól az irodalom: gondoljunk a gátlástalan, iszákos Lebjadkin brutalitására sánta hűgával szemben Dosztojevszkij *Ördögök* című művében. A nagy orosz író nyilvánvalóan megtörtént eseményeket dolgozott föl. Ilyen szomorú történet nemcsak a múltban esett meg, ma is megtörténik. A férfi sovinizmus vitathatatlanul gyerekes büszkeségből és brutalitásból táplálkozik. Az is igaz, hogy fizikai gyengeségük ellenére, fokozottabb érzékenységük, finomabb ösztönös megérzéseik és embertársaikra való nagyobb ráhangoltságuk révén a nők sokkal nagyobb mértékben tudnak valakit felemelni vagy megbántani, mint a másik nem.

Figyelemreméltó, hogy az ószövegségi Sirák fia könyv szerzője hatásosan beszél a feleség komisszájáról, mely az áteredő bűnben gyökerezik, de nem szól a férjek brutalitásáról, önzéséről, szívük keménységéről. A szerző valószínűleg arra akarja felhívni a figyelmünket, hogy amikor a nők gonoszak és rálépnek a kárhozát útjára (ahogy Søren Kierkegaard nevezi), gyakran felülmúlják gonoszságban a férfiakat. La Bruyère írja: „A nők szélsőségesek, vagy jobbak, vagy rosszabbak a férfiaknál.”<sup>42</sup> Kierkegaard is ezen a nézeten van: „a nő természetéből adódóan tökéletesebb és tökéletlenebb a férfinál. Ha valaki a legtisztább és legtökéletesebb tulajdonságról szól, azt mondja: «asszony»; ha valaki a legostobább és leggyarlóbb dolgot említi, azt mondja: «asszony»; ha valaki a minden érzékiség fölé emelkedő lelkiségről beszél, azt mondja: «asszony»; ha valaki az érzékiség fogalmáról elmélkedik, azt mondja: «asszony»; ha valaki az ártatlanság csodálatosságát taglalja, azt mondja: «asszony»; ha valaki a bűn kétségbeesésére utal, azt mondja: «asszony». Ezért

<sup>37</sup> Uott., pp. 55, 112.

<sup>38</sup> Uott., p. 55.

<sup>39</sup> Tatjana Goricseva: *Istenről beszélni veszélyes*, Egyházforum Könyvei 1, Luzern 1989, 79. o.

<sup>40</sup> Søren Kierkegaard, *Works of Love* (New York: Harper Torchbooks, 1951), p. 139.

<sup>41</sup> G. K. Chesterton, *What is Wrong with the World*, id. mű, p. 148.

<sup>42</sup> Idézet in Guterman, id. mű, p. 151.



bizonyos értelemben a nő tökéletesebb a férfinál.”<sup>43</sup> Nietzsche is ezt vallja: „*das vollkommene Weib ist ein höherer Typus als der vollkommene Mann*” („a tökéletes nő túlsz a tökéletes férfin”).<sup>44</sup> De azt is írja: „*das Weib ist unsäglich viel böser als der Mann*” („a nő kimondhatatlanul komiszabb a férfinál”).<sup>45</sup>

De vajon minderre az egyenlőtlenségre és igazságtalanságra adott feminista válasz hasznára lesz-e az Egyháznak, a társadalomnak, a házasságnak, a családnak és maguknak a nőknek? A feministák akaratlanul is elismerik a férfi felsőbbrendűségét, amikor maguk is hozzájuk hasonlóvá akarnak válni. Balga módon az egyenlőtlenséget akarják megváltoztatni, nem az igazságot vagy az igazságosságot megteremteni. A nő az emberi élet biztosítója, ha hiányzik, végzetes következményekkel kell számolnunk. A gyakorlat valójában azt bizonyítja, hogy a feminizmus a férfiak előnyére és a nők kárára szolgál.<sup>46</sup>

Mivel az ember szabad, minden helyzetben képes megtalálni a megfelelő választ; de ugyanúgy szabad a helytelen válaszra is. Az áteredő bűn miatt sérült emberi természetünk inkább hajlamos a rossz válaszokra. Míg bünt segítség nélkül is el tudunk követni, jót csak Isten kegyelmével tehetünk, amiért alázatosan esdekelnünk kell. Ezt sokan elmulasztják.

## Kereszténység és érvek a privilégium ellen

De Beauvoir meggyőződése, hogy a Bibliát és különösen a keresztény világnézetet súlyos felelősség terheli a nők nyomorúságos és megalázó helyzetéért.<sup>47</sup> Az ő olvasatában egészen a Teremtés könyvéig visszamenőleg, a nő a férfi szolgálója. A nő legyen engedelmes, alázatos, és zokszó nélkül fogadja el alsóbbrendűségét. Alárendeltsége Isten akarata. Ezáltal nyeri el üdvösségét. Olyan mértékben magasztaltatik fel, amilyen mértékben elismeri és elfogadja szolgátságát. Ádámot Éva előtt teremtette Isten, ezért de Beauvoir számára Éva csak egy utólagos gondolat. Ádám oldalbordájából készült, és azért, hogy a reménytelenül magányos Ádámnak társaságot biztosítson.

Ő hallgatott a kígyó ravasz ígéretére: ő adta a tiltott gyümölcsöt férjének, és ezzel Ádám és mindannyiunk bukását okozta. Bár mindkét vétkes súlyos büntetésben részesült: elvesztették a kegyelmi életet, elvesztették a természetfölötti ajándékokat, melyeket Isten adott nekik – beleértve a test halhatatlanságát, a betegségtől és fájdalomtól való mentességet –, Évát férjénél szigorúbb büntetés érte. Igaz, Ádám arra ítéltetett, hogy arca veritékével keresse kenyerét (ebben a büntetésben a nők milliói is osztoznak a férfikkal), de Évának büntetését éppen azon a területen kell elszenvednie, amely az ő dicsősége – anyaságában. Arra ítéltetett, hogy fájdalmak és kínok közepette hozza világra gyermekeit. Mi több, férjének alárendeltje lett. Ezzel alsóbbrendűsége megpecsételődött.

De Beauvoir szerint ezt az alsóbbrendűséget az Újszövetség megerősítette. Nem Mária hívta magát az „Úr szolgálójának”? „Szolgaisága a nőt méltóvá teszi a legragyogóbb istenítésre.”<sup>48</sup> Szűz Máriát engedelmisségéért és alázatosságáért magasztaljuk. „Az Úr szolgálóleánya vagyok” – mondta, és ennek jutalmaként az Üdvözítő anyja lett. A francia

<sup>43</sup> Søren Kierkegaard, *Either-Or*, (Victor Eremita álnéven írta) (Princeton, NJ: Princeton University Press, 1946), p. ii, 77. Magyarul is megjelent *Vagy–vagy* címmel (Gondolat, Budapest, 1978).

<sup>44</sup> Friedrich Nietzsche, *Menschliches, Allzumenschliches*, *id. mű*, I.II, 265. Magyarul is megjelent *Emberi – túlságosan emberi* címmel (Szukits, Szeged, 2000).

<sup>45</sup> Friedrich Nietzsche, *Ecce Homo*, *id. mű*, Band 77, p. 344. Magyarul is megjelent *Ecco homo – Hogyan lesz az ember azzá, ami* (Göncöl, Budapest, 2003).

<sup>46</sup> Søren Kierkegaard, *Either-Or*, pp. ii, 260–61. Meg kell jegyeznünk, hogy a szabadkőművesség bátorította és támogatta a feminista forradalmat. Lásd Pierre Virion, *Mysterium Iniquitatis* (Rennes, France: Editions Saint Michel, 1967), p. 141.

<sup>47</sup> de Beauvoir, *id. mű*, p. 97.

<sup>48</sup> Uott., p. 172.

feminista szerint veresége akkor lett teljes, amikor a szülés után letérdelt fiúgyermeké előtt, és imádta őt. Ez a cselekedete biztosította a „férfi végső győzelmét”.<sup>49</sup> De Beauvoir megengedi magának, hogy ezt a letérdelést hozzáügyeskedje Szent Lukács evangéliumához. Az evangélista pusztán ezt mondja: „...bepolyálta és jászolba fektette...”<sup>50</sup> Továbbá a francia feminista „elfelejti” megemlíteni, hogy Szent Pál ezt írja: Jézus nevére hajoljon meg *minden* térd, és mivel a férfiak is rendelkeznek térddel, azoknak is meg kell hajolniuk.<sup>51</sup> Az egyszerű pásztorok megtudták, hogy „Ma megszületett a Megváltó, Krisztus, az Úr, Dávid városában ...”<sup>52</sup> Ezek az egyszerű férfiak siettek az újszülött Királynak hódolni. A három királyok is ugyanezt teszik: „Leborultak és hódoltak neki” – olvassuk Szent Máténál.<sup>53</sup> De Beauvoir azt is elfelejti megemlíteni, hogyha minden térdnek meg kell hajolnia az Üdvözítő előtt, akkor minden fejnek is meg kell hajolnia Édesanyja előtt.<sup>54</sup>

A Biblia olvasatát elkerülhetetlenül elferdíti a feministák filozófiája: valójában átírják a sugalmazott könyvet saját szubjektív „inspirációik” szerint. Végeredményben paradox módon a nőt teszik a teremtés koronájává, és a női nem felsőbbrendűségét hirdetik. Isten nőneművé válik, és Krisztust Krisztának keresztelik át. Szekuláris szempontból a nemek háborúja elkerülhetetlen.

---

<sup>49</sup> *Uott.*, p. 171.

<sup>50</sup> Lk 2,7.

<sup>51</sup> Fil 2,10.

<sup>52</sup> Lk 2,11.

<sup>53</sup> Mt 2,11.

<sup>54</sup> Dom Guéranger, *The Liturgical Year*, Volume V (Westminster, MD: The Newman Press, 1949), p. 172.

## II. rész. A női lét privilégiuma melletti érvek

### A természetfölötti nézőpont

Ahhoz, hogy a női hivatás nagyszerűségét megértsük, elménknek és szívünknek rá kell hangolódnia a természetfölöttire. Ez a kulcs a nőiség nagyszerűségéhez. Más a szöveget olvasni és más helyesen értelmezni. Minden érvet, mely azt az állítást látszik alátámasztani, hogy a Szentírás diszkriminál a nők ellen az idők kezdete óta, egész egyszerűen az ellenkezőjére lehet fordítani, ha a szent szövegeket a hit szemével olvassuk.

Vitathatatlan, hogy a férfi és nő emberi méltóságában egyenlő – mindkettő Isten képére és hasonlatosságára van teremtve. Abból, hogy valakit utoljára teremtenek, nem következik annak alsóbbrendűsége. Tulajdonképpen érvelhetünk úgy, hogy a teremtésben egy felfelé irányuló vonal látható: az élettelen anyagtól a növényeken, egyszerűbb állatokon keresztül az emlősökig, férfiig és végül a nőig. Természetesen ebből nem azt következtetjük, hogy a nő a férfinnál felsőbbrendű, mert utoljára teremtett. Mindössze azt akarjuk megmutatni, hogy az alsóbbrendűségi érv nem helytálló, és a feje tetejére lehet állítani.

Különleges méltóságot s értéket adhat a nőnek az a tény, hogy teste Ádám oldalbordájából készült, mert sokkal nemesebb egy emberi testből származni (mely Isten képére és hasonlatosságára teremtett), mint a föld porából.

Valóban, az Évára kiszabott büntetés nagyon súlyos volt – amint de Beauvoir rámutatott. Ahogy már említettük, a kínzó fájdalmat a szülés gyötrelmeivel társítja az Ószövetség. De a megváltás fényében (mely a szenvedésnek magasztos értelmet ad), fájdalommal világra hozni egy emberi lényt előképet szolgáltat Krisztus szenvedéséhez, melyben az Ő vére meghozza nekünk a megváltást. Ebből az következik, hogy ha az eredeti bűn tragédiájában nagy felelősség hárul Évára, az új Éva központi szerepet tölt be a megváltás művében. Krétoi Szent András írja: „A nők ujjonganak, mert ha egykor egy nő meggondolatlan cselekedete eredményezte a bűnt, most is egy nő hozza meg az üdvösség első gyümölcseit.”<sup>55</sup> Kierkegaard is írja: „Meggyőződésem, hogy ha egy nő okozta az emberi nem bukását, méltányosan is igazságosan a nő fizette és fizeti meg ma is a jóvátételt.”<sup>56</sup> Erről még fogunk szólni alább.

Az Újszövetség nagyszerűen bemutatja az asszonyoknak rendelt dicsőséges szerepet. Az angyali üdvözlés alkalmával maga Gábor arkangyal szól egy fiatal szűzhöz, aki József jegyese. Megadatik neki az a privilégium, hogy a Szentlélek beárnyékolja, és az Üdvözítő édesanyja lesz. Mária az Úr szolgálóleányának nyilvánítja magát, és megfogam benne a Legszentebb. *Szent József – férfi és vőlegény – nincs ekkor jelen, és nem is szerez tudomást arról a csodáról, amely Máriában, akit szeret, lejátszódik. Az alázatos názáreti Szűz egyedül áll a középpontban. Csak amikor nyilvánvaló lesz Mária áldott állapota, akkor kap József felvilágosítást álmában a szüzi menyasszonya méhében történt misztériumról. Az evangélium nem szól arról a megpróbáltatásról, amit Máriának kellett kiállnia, amíg József megértette, hogy a legáldottabb nő jegyese. Hitük és Istenbe vetett mérhetetlen bizalmuk segítette át őket ezen a nehéz időszakon. A kinyilatkoztatás csak azt közli velünk, ami az üdvösség elnyeréséhez szükséges, és sok szent titok rejtve marad előttünk. Majd csak az örökkévalóságban kapjuk meg azt a kegyelmet, amivel Isten szent tervét teljességében megérthetjük.*

<sup>55</sup> *Glimpses of the Church Fathers*, edited by Claire Russell (London: Scepter, 1996), p. 506.

<sup>56</sup> Søren Kierkegaard, *id. mű*, p. ii, 174.

Az egyház gyakorlatáról szólva, nem véletlen, hogy a rózsafüzér tizenöt tizedéből<sup>57</sup> hetet Szűz Máriának szentelünk, ezzel is a megváltás művében betöltött különleges szerepére irányítva a reflektorfényt. Ezen felül a keresztút is megtiszteli a nőket. A negyedik stáció Jézus találkozása anyjával. Az evangéliumok nem említik ezt a szívet tépő találkozást, de a híveket elmélyült elmélkedésre ösztönzi ez a jelenet, mely a felülmúlhatatlan szeretet és fájdalom megnyilvánulása, ahol a szavak nem mondanak semmit. Cirenei Simon segítette Krisztus keresztjét vinni, de Szent Lukács nyíltan megmondja: kényszerítették rá.<sup>58</sup> A szent asszonyok irigyelték őt ezért: milyen örömmel fogadták volna annak a lehetőségét, hogy fizikailag is részesüljenek annak szenvedésében, akit oly hevesen szerettek! Veronika kegyesen megtörli az Üdvözítő arcát. Jeruzsálem asszonyai megsiratják Jézust, akit igazságtalanul halálra ítélték és a katonák durván bántalmaztak. A szent asszonyok ott állnak mind Krisztus keresztjének tövében. Egy asszony sem lehetett ott Krisztus dicsőséges színeváltozásánál a Tábor hegyén, de ott voltak keresztre feszítések. Az is nagy jelentőséggel bír, hogy nem láthatták színeváltozását, de láthatták „olyannak, akire lesújtott az Isten, és akit megalázott.”<sup>59</sup> Az apostolok elmenekültek. Szent János – a szeretett apostol – visszajött, és a haldokló Üdvözítő rábízta édesanyját ezekkel a szavakkal: „Nézd, az anyád!”

A feltámadás első tanúja egy nő volt: Mária Magdolna. Természetesen az apostolok nem hittek neki, bután elutasították tanúságtételét, mondván: „női beszéd”. Magdolna tudta, részesült abban a kegyelemben, hogy láthatta a feltámadt Urat, és nem próbálta igazát bizonygatni. Tudta, hogy az, akit szeretett, megjelenik majd azok előtt, akiknek hite megingott és ezzel megvédi őt. Talán az apostolok később bocsánatot kértek tőle, amiért nem hittek neki, de a Szentírás nem szól erről; bizonyos titkok majd csak az örökkévalóságban lesznek ismertek számunkra. Mária Magdolna bizonyára nem követelte a bocsánatkérésüket (egy igazi keresztény sosem teszi ezt), amikor szívében túlcordult az öröm, mivel Jézus „feltámadt a halálból”, hogy többé ne haljon meg. Tudta, hogy Jézus győzedelmeskedett a halál fölött. Mária Magdolna erősebben hitt, mert erősebben szeretett.

Az Újszövetség *Apokalipszise* szintén kiemeli a nők szerepét. Szent János látomásában megjelent egy napba öltözött nő csillagokkal koronázva. Bármilyen titokzatos is e látomás, azt mutatja, mennyire méltatlan és tényeket nélkülöző a keresztényeket azzal vádolni, hogy a nőket lenézik, és semmitmondó szerepet adnak nekik.

Mihelyst felhagyunk a Szentírás szekuláris értelmezésével, meglátjuk – természetfölötti nézőpontból –, hogy a nők valójában privilegizált szerepet töltenek be a megváltás művében. Azoknak, akik csökönyösen evilági lencsével néznek, van szemük, de nem látnak, és van fülük, de nem hallnak. A Szentírást másképp nem lehet megérteni, csak alázatos befogadással, azaz térden állva (amint Kierkegaard mondja). Az úgynevezett bibliaszakértők ismerhetik az arám és görög nyelvet, de végzetesen félreértik az isteni üzenetet, mert „tudományuk” elferdíti hitüket. Isten üzenetének passzív visszautasítása – szellemi göggyük miatt – a vakság büntetését vonja maga után.

Tudjuk, hogy a nőket gyakran lekezelték, megalázták, lenézték a történelem során, de látnunk kell, hogy az elkövetők egyes férfiak voltak, akiket tévútra vezetett az eredeti bűn, és magukat mások fölé igyekeztek helyezni, gyakran saját középszerűségüket ellensúlyozandó.<sup>60</sup>

<sup>57</sup> A könyv írásakor csak a tizenöt örvendetes, fájdalmas és dicsőséges titok létezett, a világosság öt titka még nem, azokat II. János Pál pápa 2002-ben, a *Rosarium Virginis Mariae* kezdetű apostoli levelével fogalmazta meg (Ford.).

<sup>58</sup> Lk 23,26.

<sup>59</sup> Iz 53,4.

<sup>60</sup> Férjem emlegette, hogy a legfanatikusabb náciak közül sokan középszerű emberekből verbuválódtak, akik – miután felismerték, hogy „szőke szörnyek” (bestiák) – hirtelen felfuvalkodtak, és felsőbbrendűségüket hangoztatták olyan tehetséges egyének fölött, akiknek nem adatott meg a náci fajhoz tartozás privilégiuma.

Egy valami biztos: a katolikus egyház – amely rendkívüli méltóságra emelte a nőket – a múltban is és ma is, alkalmas bűnbak. Pszichológiailag oly jóleső egy olyan intézményt találni, amelyet vádolni lehet a világot ért csapásokért, miközben a vádló az ártatlanság köpenyébe burkolózik. A tudatlan emberek konokul nem veszik észre a különbséget az Anyaszentegyház mint Krisztus menyasszonya és a Szent Tanítóhivatal, valamint annak akaratos, lázadó tagjainak tettei között. Az egyház megadja tagjainak a módot és lehetőséget az életszentségre, de *nem kényszerítheti őket arra*. Meg kell jegyeznünk, hogy az egyházat időnként azért bírálják, mert visszaél hatalmával, amikor dogmáit és erkölcsi tanítását „ráerőszakolja” gyermekeire az ő megkérdésük nélkül. A másik pillanatban meg vádolják, mert nem használja a hatalmát arra, hogy gyermekeit az evangéliumi élet megélésére kényszerítse.<sup>61</sup>



A nők háttérbe szorítása szomorú következménye az áteredő bűnnek, mely *felfordította az értékrendet*. Ádám és Éva azzal, hogy Istennel egyenlők akartak lenni (Isten megkerülésével), felláztak teremtményi mivoltuk, vagyis Istentől való teljes függőségük ellen. Isten a Teremtő, ők az alárendeltek. Az eredeti bűn a gőg, az engedetlenség, a tiszteletlenség bűne volt, metafizikai lázadás, mely az értékrend felfordulásához vezetett.

Amikor Ádám és Éva öntelten Istennel egyenlőnek nyilvánították magukat, háborút indítottak e rend ellen. Az értékek egyensúlyának felbomlása egy sor katasztrofális következményt hozott magával, és *különösen lesújtókat a nők számára*. Ahogy összüleink lelke fellázt Istennel szemben, úgy lázadt föl testük lelkük ellen, melynek testük alá volt rendelve. És akkor „észrevették, hogy meztelenek”. Más szóval – ahogy a Szentatya oly szépen fogalmazta – megjelent a színen a nemi vágy, és az háborút indított a házastársi szeretet ellen, ami egészen eddig a tragikus pillanatig összüleink kapcsolatának alapja volt: a közöttük megnyilvánuló gyengéd vonzalom, mely a házastársi ölelésben nyert kifejezést.

---

<sup>61</sup> Lásd: *First Things* (November 1999): Robert Alpert a szerkesztőnek küldött levelében bírálja XII. Pius pápát a II. világháború alatti hallgatásáért. A levélíró szerint e nagy pápának előnyben kellett volna részesítenie a keresztények elleni megtorlást a gyáva hallgatással szemben. Ezt írja: „A keresztény hit sarkalatos tanítása az, úgy tudom, hogy eljön a megpróbáltatások ideje, amikor nemcsak kockára kell tennünk, hanem fel is kell áldoznunk életünket.” (p. 12). XII. Pius már a világháború előtt, 1938-ban elítélte az antiszemitizmust a *Mit Brennender Sorge* kezdetű enciklikájában. Ismételt kiállása növelte volna a borzalmakat, nemcsak Hitler gyűlöletét a választott nép irányában, hanem megszámlálhatatlan keresztény értelmetlen feláldozását. A pápa nem követelheti meg a vértanúságot – ahogy mondta férjemnek 1936 januárjában egy személyes kihallgatás során. Robert Alpert szerint XII. Piusnak utasítania kellett volna a német katolikusokat a vértanúságra. Ezt a hősiest tettet mindenkinek szabadon kell választania. Az igazi keresztény nem ítélkezik mások szándéka felett, nem bírálja őket azért, mert nem „hősök”. Imádkozik inkább a hősiesség kegyelméért saját maga számára, amikor a helyzete vértanúságot követel. Krisztus szavai: „Ne ítélkezzetek, hogy fölöttetek se ítélkezzenek!” érvényesek ebben az esetben.

### III. rész. A pogányságtól a modern értékekig: a nő lekicsinylése

Olyan világban élünk, amelynek a látásmódja olyannyira eltorzult, hogy abszolútnak tünteti föl a relatívát (pénzcsinálást, hatalmat, sikert) és relatívnak az abszolútot (igazságot, erkölcsi értéket és Istent).<sup>62</sup> Bálványozza a hatalmat, gazdagságot, hírnevet, sikert, uralkodást, és megveti – mint a gyengeség megnyilatkozását –, az alázatosságot, szüzességet, önfeláldozást és szolgálatot. Ez az előző mondat, a nietzschei filozófia tömör foglalatja – vagyis az erő dicsőítése és a gyengeség elvetése – lett a modern gondolkodás és a feminista hit sekélyes magja.

Ősszüleink vétke olyan súlyos volt, hogy a természetfölötti élet megfizethetetlen ajándékát nem szerezhették vissza. Az csak Istennek lehetséges, és Ő végtelen kegyességében és bölcsességében elküldte nekünk egyetlen Fiát, hogy a Kálvárián elszenvedett halálával elnyerje nekünk a megváltást. Mivel minden bűnnek velejárója a büntetés, csodálhatjuk-e, hogy mára erkölcsileg annyira vakok lettünk (hisz a gonoszság megvakít), hogy mindent megteszünk egy kis bálna megmentéséért, de milliószámra öldössük le meg nem született gyermekeinket?<sup>63</sup>

Az emberiség lelkiismeretét annyira *elsötétítette* az Isten iránti sorozatos hűtlenség, hogy ezt a förtelmes gyilkosságot nem érzi égbekiáltó bűnnek. A gyermekgyilkosok tiszta lelkiismerettel és a hatékonyság elégedettségével térnek esténként nyugovóra. Dr. Bernard Nathanson, *Az Isten keze* (The Hand of God) című lebilincselő könyvében írja: egy abortusz elvégzése után jóleső érzés töltötte el, mert megszabadított egy terhes nőt nem kívánatos terhétől. A gyermeknemzés olcsó. A kis bálnák sokkal költségesebbek.

Ősszüleink elméjét elborította a bűn, akaratauk meggyengült, ítélőképességük elferdült. Az értékrend felbomlása magával hozta a *férfi teljesítményének túlértékelését*. A fizikai erő dicsőítették, a gyengeséget viszont lenézték, az alacsonyabbrendűség bizonyítékát látva benne. Ezt mondja a Bölcsesség könyve, amikor az istentelenek gondolkodására utal: „Számunkra a hatalom legyen az igazságosság mércéje, mert a gyenge nem ér semmit.”<sup>64</sup>

Homérosz *Iliásza* illusztrálja ezt. A görög hősök erősek, egészségesek, győzelmesek. A meghódítottak, legyőzöttek megérdemlik a rabszolgasorsot, hisz nyilván alsóbbrendűek. Meg kell jegyeznünk, hogy a legnagyobb kultúrákat gyakran barbár népek győzik le, melyek semmilyen vagy csak alacsony szintű kultúrával rendelkeznek, de annál nagyobb a fizikai erejük és a kitartásuk.<sup>65</sup> Az erő és a férfiaság túlértékelése együtt jár a teljesítmények, hőstettek, siker túlértékelésével. Társadalmunkban a „maga csinálta embert” csodálat övezi. Egy Bill Gates (a Microsoft multimilliárdos tulajdonosa), egy Oprah Winfrey (televíziós műsorvezető), vagy éppen egy Bill Clinton (amerikai elnök) teljesen megalapozatlan csodálattal tölt el embereket. A siker nem biztosítja a valódi nagyságot. Sok gazember hihetetlenül sikeres, túl sikeres is, mely vesztét okozhatja. Az eredeti bűn vakká tesz, és nem látjuk, hogy ezek a teljesítmények, melyek könnyörtelenségen, ravaszságon vagy éppen

<sup>62</sup> Søren Kierkegaard, *Concluding Unscientific Postscript* (Princeton, NJ: Princeton University Press, 1992), p. 386.

<sup>63</sup> Lásd Bölcs 2,16 és 2,21. Peter Singer – az „állati jogok” és tulajdonképpen az ember és állat közötti egyenlőség apostola – kinevezése a Princeton Egyetem bioetikai professzorának ékesszólóan illusztrálja ezt a tendenciát az erkölcsi vakság irányában.

<sup>64</sup> Bölcs 2,11.

<sup>65</sup> Lásd Dietrich von Hildebrand, *The Trojan Horse in the City of God* (Manchester, NH: Sophia Institute Press, 1999).

egyszerű szerencsén alapulnak, fabatkát sem érnek az örökélet fényében. Mindig tegyük föl ezt a kérdést: *Quid est hoc ad aeternitatem?* (Mi ez az örökkévalóság fényében?)

Tulajdonképpen por és hamu. Senki sem jut a mennyországba azért, mert milliomos, senki sem látja meg az Urat azért, mert „híres ember”! Valójában az evilági „bölcesség” pusztá balgaság. Láttá ezt Szókratész, és ezt próbálja megértetni velünk Szent Pál: „Istennek a «balgasága» bölcsebb az embereknél, és Istennek a «gyöngesége» erősebb az embereknél”.<sup>66</sup> Mennyire nyilvánvaló az emberi dicséret haszontalansága a természetfölöttihez képest!

Ennek a felborult egyensúlynak további következménye a kreativitás túlértékelése. A mai világban a sikerhez leleményesnek kell lenni. Az alkotóképesség pozitív tulajdonsága az embernek, de a döntő kérdés nem az, hogy valaki képes-e az alkotásra, hanem hogy mit alkot? Ostobaság dicsérni egy újszerű építészeti megoldást, ha meg se kérdezzük, hogy szép-e. Ugyanígy téves úton járunk, ha kitüntetünk valakit azért, mert sok könyvet és cikket írt, anélkül, hogy meggyőződünk azok igazságtartalmáról. A ma elterjedt féloldalas nézet menthetetlenül odavezeti a feministákat, hogy túlértékeljék az öncélú „kreativitást”, „újszerűséget”, és „divatot”; ezek izgatják az emberek kíváncsiságát, és a teljes metafizikai bizonytalanság örvényébe rántja őket. Ez is egy módja annak, hogy a figyelmet elfordítsa az örök igazságoktól és a változatlan értékektől.

A mai idők szelleme szerint minden attól függ, hogy „mi van a levegőben”, mire áhítoznak az emberek. Ebben a szellemi légkörben a hagyomány halálra van ítélve. A múltat halottnak tekintik, ami semmit sem adhat a „modern embernek.”<sup>67</sup> Mivel a nők gyengébbek a férfiaknál, mivel nem sűtkéreznek annyit a rivaldafényben, mint a férfiak, és mivel kreativitásban alulmúlják az erősebb nemet, menthetetlenül ők lesznek az áldozatai ennek az eltorzult értékrendnek. Valóban sajnálatos és szomorú, hogy a nők ennek a felborult értékrendnek az áldozatai, de még ennél is szánalomra méltóbb az, hogy *a feministák jóváhagyják ezt a feje tetejére állított világot*. A szekuláris világ spirituális börtönébe zárva nem veszik észre, hogy *igazi hivatásuk az árral szemben úszni*, és Isten kegyelmével helyreállítani az értékrendet.



Hivatásukat követve a nők el fogják érni a női nem különleges értékének és a világban betöltött szerepének elismerését. Ezt megszámlálhatatlanul sok tanúságtétel támasztja alá. Egy francia író, Vinet szerint „egy nép értékét asszonyai értékével lehet mérni” („*un peuple vaut ce que valent ses femmes*”).<sup>68</sup> Erős férfiakat sokszor nők fékeznek meg, elsősorban a feleségük. Louis Fisher a Gandhi életéről szóló könyvében írja: „Gandhi nem félt se embertől, se államtól, se börtöntől, se szegénységtől, se haláltól. Egytől félt csak, a feleségétől.”<sup>69</sup> Ugyanebben a könyvben, az India és Pakisztán között kirobbanó konfliktusról szólva megjegyzi: „A mohamedán nők az igazi erő a mohamedán férfiak mögött.”<sup>70</sup> A feleség félelmetes ösztönző hatását említi Michael Scammell Szolzsenyicin életéről szóló művében: „a szovjet állam ellen oly bátran harcoló Szolzsenyicin ... tehetetlen volt egy elhagyott asszony haragjával szemben.”<sup>71</sup> *Nagy Katalin* című könyvében Joan Haslip írja: „[Stanislaus] udvarának nőtagjaival érezte legjobban magát, mert a nők sokkalta okosabbak és műveltebbek voltak a férfiaknál. A Lengyelországba látogatók mind elámultak a nők

<sup>66</sup> 1Kor 1,25.

<sup>67</sup> Dietrich von Hildebrand *id. műve* szembeszáll a „modern ember” koncepciójával, pp. 153–154.

<sup>68</sup> Idézet in Paul Evdokimov, *La Femme et le Salut du Monde* (Paris: Casterman, 1958), p. 162.

<sup>69</sup> Louis Fisher, *The Life of Mahatma Gandhi* (New York: Harper Collins, 1983), p. 179.

<sup>70</sup> *Uott.*, p. 427.

<sup>71</sup> Michael Scammell, *Solzhenitsyn* (New York: W. W. Norton Co., 1984), p. 726.

főlényétől és a politikai, művészeti kérdésekben megnyilvánuló érdeklődésüktől.”<sup>72</sup> Isolde Kurz az Adolf von Hildebrandról írt könyvében a művész feleségét idézi, aki szerint Fieldler halála után férje a nőkkel kötött barátságokat értékelte a legtöbbre.<sup>73</sup> Az *Erlebte Weltgeschichte* című emlékiratában, F. W. Foerster, a híres pedagógus azt állítja, hogy Franciaországban a nők képviselik az erősebb nemet.<sup>74</sup> Pearl Buck írja, hogy Kínában „nagy általánosságban a férfiak alsóbbrendűek a nőknél, ami valószínűleg abból adódik, hogy a fiúgyermeket a családok elkényeztetik ... és így a kínai lányok lesznek az erősebbek”.<sup>75</sup> Az író nő Konfuciuszt idézi: „Ahol a nő hűséges, ördögnek nincs hatalma. A nő a gyökér, és a férfi a fa. A fa olyan magasra nő, amilyen erős a gyökere.”<sup>76</sup> Továbbá: „A nőknél nincs erősebb a világon...”<sup>77</sup> Albert Speer, Hitler fő építész, így ír emlékirataiban: „A rendszer vezetőinek feleségei általában sokkal jobban ellenálltak a hatalom kísértéseinek, mint férjeik ... magukban fenntartással nézték férjeik gyakran groteszk megnyilvánulásait...”<sup>78</sup> Természetesen, amikor ezek az előbb idézett férfiak a nők erejéről beszélnek, nem külsődleges teljesítményekre utalnak, hanem a bennük levő *erkölcsi erőre*.

Ezek az elismerések világosan mutatják, hogy a női nem „gyengeségét”, ami a teljesítményt s termelékenységet illeti, bőven kiegyenlíti erkölcsi ereje, ha *beteljesíti hivatását*. Vagyis amikor szeretet sugárzik belőle. A férfiakra gyakorolt hatása valóban jelentős, ha ez nem utasítások osztogatását, hanem példaadást és szelíd meggyőzést jelent. Másrészt, ha nem teljesíti hivatását, a férfi bukását okozhatja. A nőnek kulcsszerepe van. Kierkegaard szerint „a nő a férfi lelkiismerete”.<sup>79</sup> De ezt a lelkiismeretet a hitnek kell megvilágítani és igazi szeretetnek kell átjárnia. Nem szabad, hogy elferdítse az önközéppontú relativizmus.

Amit viszont a szekularizmustól megvakult feministák tesznek, az tulajdonképpen a nők helyzetének rosszabbodásához vezet. *A feministák a nők fő ellenségei*. Nemcsak hogy nem lesznek olyanok, mint a férfiak, de elkerülhetetlenül kockára teszik a rájuk bízott fenséges küldetést. Kierkegaard írja: „Elutasítok mindenféle beszédet a nők emancipációjáról. Isten őrizze, hogy valaha is megvalósuljon! Nem tudom elmondani, milyen fájdalom járja át a szívem, és milyen végletes elkeseredést és milyen ellenszenvet érzek mindenki iránt, aki ilyeneket mond. Az vigasztal, hogy akik ilyen tanokat hirdetnek, nem okosabbak a kígyónál, hanem többségük tökfesű, akik badarsága nem okoz kárt... nincs olyan aljas csábító, aki veszélyesebb elméletet tudna a nőknek kitervelni, mert ha elhiteti a nővel, akkor az teljesen a hatalmába kerül, ki van szolgáltatva akarátának, és nem lesz más, mint szeszélyének zsákmánya, pedig a férfi mindene lehetne.”<sup>80</sup> Nietzsche tisztán látta, hogy a nő emancipációja a női ösztön meggyengülésének tünete.<sup>81</sup> Hangsúlyozza, hogy ez az emancipáció lényegében a nő elférfiasítása.<sup>82</sup>

<sup>72</sup> Joan Haslip, *Catherine the Great* (New York: Putnam, 1976), p. 170.

<sup>73</sup> Isolde Kurz, *Der Meister von San Francesco*, p. 70.

<sup>74</sup> F. W. Foerster, *Erlebte Weltgeschichte* (Nürnberg: Glock und Lutz, 1953), p. 444.

<sup>75</sup> Pearl Buck, *My Several Worlds* (New York: John Day, 1957), p. 152.

<sup>76</sup> Pearl Buck, *The Dragon Seed* (New York: John Day, 1941), p. 95. Magyarul is megjelent, *Sárkányok ivadéka* címmel (Erasmus, 1997).

<sup>77</sup> *Uott.*, p. 232.

<sup>78</sup> Albert Speer, *Inside the Third Reich* (New York: MacMillan, 1970), p. 146. Magyarul is megjelent *Hitler bizalmasa voltam* címmel (Zrínyi, 1996).

<sup>79</sup> Søren Kierkegaard. *Either-Or*, p. ii, 56.

<sup>80</sup> *Uott.*, pp. 260–261.

<sup>81</sup> Friedrich Nietzsche, *Beyond Good and Evil*, *id. mű*, Band 76, p. 167. Magyarul is megjelent, *Jón és gonoszon túl – egy jövőbéli filozófia előjátéka* címmel (Attraktor, 2010).

<sup>82</sup> Friedrich Nietzsche, *Die Unschuld des Werdens*, *id. mű*, Band 82, p. 311.



Korunk feminizmusának tragédiája – melyet Ratzinger bíboros az egyházat fenyegető egyik legnagyobb veszélynek tart – a hit hiányából és a természetfölöttire irányuló érzékünk elvesztéséből ered. A zsidó-keresztény értékekre épülő világban elképzelhetetlen a feminizmus. Mégis a női küldetés és hivatás dicsósága az Újszövetségben teljesebb ki, a Názáreti Szűzben, aki elfogadja, hogy a Megváltó anyja legyen, miközben szűz marad (miként Izajás megjövendöli). Amint lelki látásunkat, melyet az eredeti bűn súlyosan meggyengített, a hit lencséje helyrehozza, képesek vagyunk megérteni a teremtést Isten tervei szerint, és irtózáttal utasítjuk el a szekularizmus torzító lencséjén keresztül elénk táruló látványt.

Világunkat annyira átjárja a szekularizmus mótelye, hogy sokunk nincs is tudatában e végzetes ideológia hatásának. Vannak jámbor és hűséges keresztények, akik kikérik maguknak a vádat, hogy meg vannak fertőzve a korszellemtől (Zeitgeist), mindazonáltal – bizonyos helyzetekben – magatartásuk elárulja, hogy a szekularizmus füstje már átjárta lelki tüdejüket, és felszivároga az agyukig, befolyásolja ítélőképességüket. Csak a Zeitgeist veszélyének felismerésével és annak veszedelmes hatásától való mindennapi megtisztulással kerülhetjük el ezt az alattomos mérget. *Emlékirataiban* férjem ismételten hangsúlyozza azt a tényt, hogy sok hívő és őszinte katolikust megfertőzött a náciizmus mérge, anélkül, hogy észrevette volna.

Egyik sajnálatos következménye ennek a szekuláris nézőpontnak az az állítás, miszerint a szolgálat lealacsonyít.<sup>83</sup> Antidemokratikusnak és megalázónak tartják. Az alázatosság erényét kevés szimpátiában részesíti a szekuláris világ. Értetlenül és zavartan áll a zsoltár szavai előtt: „Jó nekem, hogy szorongattatás ért, mert így megtanultam végzéseidet.” (Zsolt 118,71) Újra hangsúlyozzuk: ez a tévedés elkerülhetetlenül a nők lesüllyedéséhez vezet, mert az ő hagyományos küldetésük a szolgálat – Urunkat követve, aki azt mondta: „Az Emberfia sem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy ő szolgáljon másoknak.”<sup>84</sup> Hogyan tudna bárki, aki ezeken a szavakon elmélkedik, arra a következtetésre jutni, hogy a szolgálat, mely a szeretet egyik formája, megalázó? A Szentatya legnagyobb titulusa, melyet VII. Gergely használt először: *servus servorum Dei* (Isten szolgáinak szolgája), mert a hatalmat a pápa nem saját hasznára, hanem a rábízottak javára kapja. Jaj annak a pápának, aki visszaél ezzel a hatalommal, és sütkérezik benne! Jaj annak, akit ambíciója vezetett a pápai trónra! Csak azok érdemesek erre a megtiszteltetésre, akik nem keresik, és nem kívánják azt.<sup>85</sup> A szenteket mások határtalan szolgálata jellemzi. Ratisbonne írja *Clairvaux-i Szent Bernát* című könyvében: „az aláztat Bernát rendületlenül megmaradt a legutolsó helyen, semmilyen evilági előnyre nem cserélte volna el legkisebb testvéreinek szolgálatát.”<sup>86</sup>

Amikor a feminizmus *new age* filozófiája háborút folytat a nőiség ellen, tulajdonképpen a kereszténység ellen harcol. E kettő szorosan összefonódik Isten tervében. A nők igazi szövetségese Krisztus, nem a szocializmus, ahogy Simone de Beauvoir hiszi. A modern ideológia támadja az evangéliumot, amely alázatra tanít, és azt hirdeti, hogy aki megalázza magát, felmagasztaltatik. Valóban nem lehet összhangba hozni azt az ideológiát, amely hatalmat és sikert hirdet, az evangéliummal, amelynek lényege, hogy az Istenhez vezető út esendőségünk aláztat elfogadása: „siess, Uram, segítségemre!” Mind az Ó-, mind az Újszövetség elítéli a gögöt, arroganciát, kevélységet és azok balgaságát, akik azt hiszik, nincs szükségük Istenre. Minden keresztény együtt kiált föl a Genezáreti-tóban süllyedő Szent Péterrel: „Uram ments meg!”

<sup>83</sup> Gabriel Marcel, *Homo Viator: Prolégomènes à une Métaphysique de l'Espérance* (Paris: Aubier, 1947), p. 175.

<sup>84</sup> Mt 20,28.

<sup>85</sup> Saint Teresa of Avila, *Vie de Sainte Térèse* (Paris: Julien Lanier, 1852), Chapter XL, p. 607.

<sup>86</sup> Ratisbonne, *Saint Bernard of Clairvaux* (Rockford, IL: Tan, 1991), pp. 222–223.

A kereszténység tanítása szerint minden látványos tett (a számítógép kifejlesztése, az atombomba feltalálása, a holdraszállás) por és hamu Isten szemében. Nem az evilági „teljesítményünk” szerint fogunk megítéltetni, hanem alázatosságunk és szeretetünk mértékével. Vessük emlékezetünkbe, hogy a világot tűz emészti majd el, amely mindent elpusztít.<sup>87</sup> Könnyen lehet, hogy az elmúlt hatvan év lélegzetelállító technikai haladása, ha nem párosul bölcsességgel, az ember bukását eredményezi. Platón századokkal ezelőtt írta a *Törvények* első könyvében: az ember legveszedelmesebb ellensége saját maga. Ez igaz volt akkor, és most is az. Az ember el tudja pusztítani a világot pusztán „fiat”<sup>88</sup>-jával – ami ördögi karikatúrája Isten teremtő akaratának. Egy dolog bizonyos: amikor eljön az idő, semmi sem marad fenn az ember alkotásaiból. Egy nap minden emberi teljesítményből csak egy rakás hamu marad. De minden egyes gyermek, akit nő szül, örökké fog élni, mert halhatatlan lelket kapott Isten képére és hasonlatosságára. Ennek fényében de Beauvoir kijelentése, hogy „a nő nem hoz létre semmit”, egyenesen nevetségessé válik.<sup>89</sup>

---

<sup>87</sup> 2Pét 3,10.

<sup>88</sup> Jelentése „legyen” (Ford.).

<sup>89</sup> de Beauvoir, *id. mű*, p. 456.

## IV. rész. A nő: a kiváltságos nem

Az eddig elmondottak alapján a feministák nehezményezik, hogy számos nagy keresztény gondolkodó szerint, Szent Péterig visszamenőleg, a nő a „gyengébb nem”.<sup>90</sup> Több egyházatya is ugyanígy vélekedik. Nyilvánvalóan a kereszténység eme oszlopai nem ok nélkül teszik ezt. Nem volna bölcs ezért azonnal elvetni, mint a „férfi sovinizmus” megnyilvánulását.

Mit jelenthet a „gyengébb” kifejezés? Egy kézenfekvő magyarázat lehet, hogy a „szép nem” fizikailag gyengébb férfi társánál. De ez annyira nyilvánvaló, hogy ezzel nem érdemes foglalkoznunk. Ráadásul a legérzékenyebb feminista sem sértődhet meg ezért, hisz letagadhatatlan tény. A feministák azért vannak felháborodva, mert feltételezik, hogy a „gyengébb” kisebb intelligenciájút, kevésbé tehetségest, kevésbé megbízhatót, lazább erkölcsűt és hasonlókat jelent. Amint láttuk, sok, férfiatól származó kijelentés támasztja ezt alá. Igaz, hogy a „gyenge” szót gyakran használjuk hibás dolgokra, tettekre, viselkedésre. Beszélünk „gyenge évről”, „gyenge védekezésről”, „gyenge jellemről”, „gyenge egészségről”, „gyenge előadásról”. Ilyenkor a gyenge mindig valami rosszat, selejtet jelent. Ahogy láttuk, a görög irodalom (gondolok itt Homéroszra) dicsőítette az erőt, a teljesítményt, a bátorságot, a hatalmat. A gyengét legyőzik, kigúnyolják, nevetség tárgyává teszik. Mai korunkban a sport bálványozása ugyanezekből a gyökerekből sarjad. A győztes hős – mondta Bush elnök 1998-ban a szülői olimpián aranyérmét nyert amerikai sportolókról. A vesztes viszont nyápic alak. Jó példa erre a Párizsban, 1998 júniusában a világbajnokságon vereséget szenvedett belga futballcsapat. Kifütyülték őket, amikor visszatértek Brüsszelbe.

### A gyengeség ellen és mellett szóló érvek

#### Ellene szóló érvek

A „gyenge” jelenthet valami törékenyt, finomat, sérülékenyt, érzékenyt. A nők sebezhetőbbek a férfiaknál, és ez a sebezhetőség tehetetlenné és ingerlékennyé teszi őket. Általában kevésbé tudnak a maguk lábán megállni. A Biblia sokszor beszél az özvegyasszonyoknak járó gondoskodásról, özvegyembereket sose említ.

A nők könnyei is szemléltetik, hogy a nők gyengébbek a férfiaknál. Ha az összes nő által kiontott könnyet az idők kezdetétől összegyűjtötték volna, tengernyi lenne. A férfiak által hullatott könnyek talán egy szerény méretű tavat töltenének meg. Nemcsak többet sírnak, mint a férfiak, de nem is szégyellik könnyeiket. A férfiak ellenben inkább meghalnának, mintsem egy csepp könnyet is ejtsenek. Erről szólunk még a továbbiakban.

Mivel a nőknél „a szív és az elme szorosan egymásba fonódik”,<sup>91</sup> több sebet kapnak, mint a férfiak, akiket az absztrahálási képességük véd a negatív érzelmektől. A nők kevésbé tudnak uralkodni érzelmeiken, általában érzékenyebbek, intuitívabbak. Testük tükrözi lelküket, és a kettő erősebben összefonódik bennük, mint a férfiakban. Ez a velük született jellegzetesség – ha szabadjára engedik – sokszor eredményezi a csábításokba való beleegyezést, és vezet súlyos erkölcsi tévedésekhez, amilyen például a részrehajlás, helyzetek és személyek szubjektív megítélése. A nőket jobban vonzza a mágia, mint a férfiakat.<sup>92</sup> Erre példa a spiritizmus, a kártyaolvasás, az Ouija, azaz boszorkánytábla.

<sup>90</sup> 1Pét 3,7.

<sup>91</sup> Lásd Dietrich von Hildebrand: *Man and Woman* (Chicago, IL: Franciscan Herald Press, 1966), p. 63.

<sup>92</sup> Paul Evdokimov, *id. mű*, p. 159.

Ez lehet az oka annak, hogy Szent Péter és Szent Ágoston a „gyengébb nemnek” hívja őket. A nők komolyabban veszik érzelmeiket, mint a férfiak, így többet foglalkoznak velük, ami én-központúsághoz vezet. A férfiaknál sokkal romantikusabbak, szentimentálisabbak (gondoljunk Bovarynéra), inkább lesznek a felfokozott lelkesülés áldozatai, menekülnek az álmvilágba, és uralkodik rajtuk a képzeletük. Avilai Szent Teréz életrajzában sok helyen említi a „gyenge nem” lelki életére leselkedő veszélyeket: érzelmességet, álmodozást, illúziókat, én-központúságot. Hangsúlyozza, mennyire szükségük van irányításra. Szalézi Szent Ferenc és Columba Marmion, két kimagasló lelki vezető hangoztatja a tényt, miszerint „bármilyen intellektuális és felvilágosult is a nő, Isten gondviselő tervében azt akarja, hogy egy férfi lelkipásztor irányítsa őt.”<sup>93</sup> Ez a gondolat többször előfordul lelki leveleikben. A nőknek szükségük van a férfiakra, akik érzelmeiket a rendes mederbe terelik, hogy megkülönböztessék *a biztos lábakon állót az irracionalitás sántításától*, a helyesét a helytelentől.

De Szent Teréz – Alcantarai Szent Péterhez kapcsolódva – arról is ír, hogy több nő, mint férfi részesül különleges kegyelmekben, sokkal fogékonyabbak Isten szavára, és a megtisztult lelkük különlegesen képessé teszi őket a hősies odaadásra.<sup>94</sup> Minél kiváltságosabbak, annál inkább szükségük van az irányításra. A bölcs Szent Teréz mindig szent és szilárd lelki vezetőkhöz fordult segítségért, hogy felismerje misztikus élményeinek valóságát.

Ilyen irányítás vagy kegyelem nélkül a nő gyengének bizonyulhat, és rossz célra használhatja egyik nagy ajándékát: szépségét, és ezzel elpusztíthatja magát és másokat. A prostituált (a nők legtragikusabbja) mesteri fokra emelte a csábítás szomorú művészetét. Jól tudja, mivel lehet a kliensét megfogni. Az áteredő bűnnel a testi vágy beférkőzött az emberi szívbe. Hacsak nem védi az embereket a kegyelem és a hittel teli imaélet, sajnos legtöbbször beleesnek a szexuális csábítás ragadós hálójába. Ebben az a tragédia, hogy a férfi és nő viszonyának magasatos isteni tervét lábbal tapossák és bemocskolják. Valóban gyalázatos a másik embert fel- és kihasználni. Ráadásul a szexuális bűn megbecsteleníti az ember lelkét, amit nehéz megérteni, ha ezt a misztikus világot pusztán biológiai szempontból értelmezzük. Másrésztől lehetetlen, hogy bárki a szexuális züllöttség (ez egy másik kifejezés az erkölcstelenségre) útjára lépjen, ha fejében tartja, hogy Isten minden pillanatban látja őt. Vannak tettek, melyeket csak sötétben lehet végrehajtani.

Dosztojevszkij, a pszichológia mestere félelmetesen ábrázolja a *Karamazov testvérekben* a szerencsétlen Grusenykát, aki szexuális mesterkedéseivel behálózza a szegény Dmitrijt. Igazi macska-egér játékot űz vele. Az irodalom bővelkedik ilyen történetekben, és nem tehetünk mást, mint sajnálkozásunkat fejezzük ki az „erős nem” ostobaságán (lásd például Gogol *Tarasz Bulba* című regényét).

De nemcsak nők csábíthatják el a férfiakat, hanem fordítva is. Az általánosítás veszélyes, mégis kimondjuk, hogy általában a nők bukását nem elsősorban a nemi vágy okozza, hanem az örök szerelem ígérete; vagy mert a férfi kijelenti: megöli magát, ha a nő nem lesz az övé; vagy merő hiúság; vagy végzetes vágyódás azért, hogy valaki epekedjen utánuk és megvédje őket. Milyen jól hangzik számukra: „Te vagy a legszebb nő, akit valaha is láttam!”; vagy „Te vagy az egyetlen, aki megdobbantotta a szívem.” Faust és Margit drámája ötlik eszünkbe. Milyen tragikus, amikor Margit terhesen, elhagyottan, elkésérítő helyzetben azt mondja: „Be jó! Jaj, csoda volt!”<sup>95</sup> Azt az illúziót táplálja, hogy a „nagy” férfi, akié lett, szereti őt, és amikor kinyílt a szeme, kétségbeesés fenyegeti.

Végül, több nő panaszkodik fájdalmáról, kínokról, mint férfi. A beteg férfi morog valamit, de nem szeret beszélni a bajáról. A nő általában többet panaszkodik és idegeskedik

<sup>93</sup> Dom Raymond Thibaut, *Abbot Columba Marmion* (St. Louis, MS: Herder Book Co., 1961), p. 231.

<sup>94</sup> *Uott.*, p. 607.

<sup>95</sup> Goethe: *Faust*, I. rész, 3585. vers, Jékely Zoltán fordítása (Európa, Budapest, 1974).

olyan dolgok miatt, amik még be sem következtek. Ha ez a hajlam eluralkodik rajtuk, magatartásuk könnyen irracionálissá válik. Amikor valamilyen gyakorlati problémával szembesülnek, nagyobb valószínűséggel esnek pánikba, mint a férfiak. A férfi ilyenkor próbára teszi képességeit, és gyakran élvezzi a technikai nehézségek leküzdését. Keresi a problémák megoldását. A férfi általában nem gondol a problémákra, amíg be nem következnek, és amíg nem *tehet ellenük semmit*. Nem szeretnek beszélni olyan dolgokról, amelyeket nem tudnak megváltoztatni, vagy befolyásolni. A nők ellenben – jobban, mint a férfiak – ösztönösen megérik a szenvedés értelmét és értékét. Chesterton állítja, hogy a férfi inkább vágyik az élvezetekre, mint a nő. Férjem egyik barátja, aki sok éven keresztül szolgált lelkészként szerzeteseket és szerzetesnőket, mondta, hogy az utóbbiak sokkal inkább hoztak áldozatokat azon felül, amit a szabályzat szigorúan megkövetelt tőlük.



Mindezekben az intelligens nő nem találhat semmi sérelmeset. Tulajdonképpen, ha gyengeségünkre felhívják figyelmünket, az természetfölötti szempontból malaszt. Mennyi hibát kerülhettünk volna el, ha emlékeztettük volna magunkat arra, hogy Isten segítségével nélkül semmire sem vagyunk képesek? Mennyi baklövést követünk el, mert megfontolás nélkül cselekszünk, és figyelmen kívül hagyjuk gyengeségeinket és korlátainkat? Mennyi bűnt, ballépést, ostobaságot vezethetünk vissza arra a tényre, hogy az elkövetője nem ismerte fel (vagy nem akarta felismerni) gyengeségét és nem kért tanácsot? A természetfeletti készíttetésű nők nem sértődnek meg, hanem hálásak, ha gyengeségükre figyelmeztetik őket. Az igazi erőhöz és győzelemhez vezető út az, ha tudomásul vesszük gyengeségünket, és bízunk Isten segítségében. Csodálatosan fogalmazza ezt meg Szent Pál: „...mert amikor gyöngye vagyok, akkor vagyok erős.”<sup>96</sup> Szent Ágnes, a vértanúságot szenvedett fiatal szolgálólány szentmiséjében az Egyház így könyörög: „Mindenható örök Isten, ki a világ előtt gyengéket választod ki...” („*qui infirma mundi eligis...*”). Pár nappal Szent Ágnes után ünnepelelünk egy másik fiatal szentet: Dorottyát, szüzet és mártírt. Dom Guéranger írja: „Egyedül Krisztus vallása teremt félnk hajadonokban – amint a mai nap szentje is –, olyan energiát, amely sokszor felülmúlja a legbátrabb férfi vértanúkéét. Így az Úr megdicsőíti végtelen hatalmát, összezúzva a Sátán fejét azzal, amit a természet gyengének tart.”<sup>97</sup> Tehát a természetfölötti magyarázza meg a velük született gyengeségük feletti győzelmüket.

## Mellette szóló érvek

Ha a nő gyengeségéből következnek fogyatékoságok, ezek sok esetben távolról sem negatív tulajdonságok. A gyenge, a törékeny, a sérülékeny, az érzékeny olyan dolgokra és személyekre utal, amelyekben és akikben különleges finomság fedezhető fel, és emiatt könnyebben szenvednek sérülést vagy pusztulnak el. Egy Sèvres porcelánkészletet finoman kell kezelni, de egy vasfazékkal bánhatunk durván. Szent Péter nem magyarázza el pontosan, de valószínűleg ilyesmire is gondolt, amikor a nők gyengeségéről írt (azaz a nőket tisztelnünk kell törékenységük miatt). A középkori Európában a trubadúrok dicsősége volt a nők védelme, és azok felelősségre vonása, akik nem tanúsítottak tiszteletet irántuk. Védtelen nők és gyermekek megölése fegyveres viszályok során hagyományosan aljas cselekedetnek számított. Don Quijote küldetése a gyengék és különösen a nők tisztelete, megbecsülése és védelme volt.

<sup>96</sup> 2Kor 12,10.

<sup>97</sup> Dom Guéranger, *id. mű*, Volume IV (Westminster, MD: The Newman Press, 1949), p. 246.

Mi több, a nők törekenysége erősségükké válhat. Gyengeségük szájalmat keres, a férfiak szívét megérinti, és kihozza belőlük a legjobbat, nevezetesen lovagias hajlamukat, amivel a náluknál gyengébbet védelmezik. A fentebb elmondottak szerint létezett egy íratlan törvény, amit tiszteletben tartottak a modern hadviselés elterjedéséig: vészhelyzetben a nőket és gyermekeket mentették először. Ők szálltak először mentőcsónakba, ők kaptak először orvosi ellátást. A mindennapi életben ritkán utasítja vissza férfi a nő segélykiáltását. A férfi értékeli, ha szükség van rá, ha bizonyíthatja férfiasságát, középkori lovagként cselekedhet, akinek dicsőség a gyengék védelme, és vakmerő tettekkel kápráztathatja el és hódíthatja meg szívének gyönyörű szép hölgyét.<sup>98</sup>



Igaz, hogy a nő hullathat „krokodilkönnyeket”, az önsajnálattal és az én-mindenek-felett könnyeit, a megsértett hiúságon esett képzeletbeli sérelmek könnyeit. (Ugyanez férfiakkal is megeshet.) A könnyek lehetnek mesterkéltek és hamisak, de látnunk kell, hogy kifejezhetik az ember legjobb, legnemesebb tulajdonságait is. Amikor Ágostont eltöltötte a malaszt, és Isten hívására megváltoztatta addigi életét, nem szégyellte a zokogást. „Pataként omlottak szemeimből [a könnyek] kedves áldozatul neked.”<sup>99</sup> Nemcsak hogy sírt, hanem szükségesnek is tartotta közölni velünk, hogy megtérése a bűnbánat könnyeiben nyert kifejezést.

Az Anyaszentegyház nagy bölcsességében imát ad ajkunkra minden alkalomra; a könnyek ajándékáról is szól egy: *educ de cordis nostri duritia lacrymas compunctionis* („fakasd büntudatunk könnyeit megkeményedett szívünkéből”). Az igazán mélységes megtérést általában könnyekkel kereszteljük meg.

Köztudomású, hogy a nők sírásra hajlamosak, de a kérdés: „miért sírnak?” A kérdés lényege, vajon igazi vagy hamis könnyeket hullatnak-e? Olyan világban élünk, ahol minden nap van okunk sírásra. Dávid király írja: „Szememből könnyek patakja árad, mivel sokan nem tartják meg törvényedet.”<sup>100</sup> Az egyik boldogság: „Boldogok, akik szomorúak [sírnak].” Jaj annak, aki nem fakad sírásra, amikor Istent gyalázzák, amikor ocsmány festményt mint művészi alkotást állítanak ki, amikor egyes papok szentségtörő misét mutatnak be, amikor gyerekeket naponta bántalmaznak, embereket kínoznak, milliók éheznek. Csak könnyekkel lehet válaszolni a durvaságra, igazságtalanságra, kegyetlenségre, istenkáromlásra, gyűlölködéssre. Krisztus sírt, amikor meglátta Jeruzsálemet, és amikor Lázár sírjához ért. Assisi Szent Ferenc is könnyeket ejtett, mert „nem szeretjük eléggé a szeretetet.” Vergilius írja: „*Sunt lacrimae rerum*” („van a dolgoknak könnyük”, vagyis olyan helyzetek, amelyek sírásra készítetnek).<sup>101</sup>

Krisztus megígérte, hogy a mennyekben minden könny felszárad, és Kierkegaard szóvá teszi azok nyomorult helyzetét, akik sose ejtenek könnyeket. Sírnunk kellene mindennapi tetteinkért, amelyekkel megbántjuk Istent, sírnunk kellene bűneink felett, sírnunk kellene hálátlanságunk miatt. A legszentebb nőt, Máriát *mater dolorosának* (fájdalmas anyának) hívjuk. Roppant szomorúságát csodálatosan fejezi ki Todi Jakab fenséges himnuszában,

<sup>98</sup> Miért vagyunk úgy meghatva a gyermekek látványától? A „normális” embert mélyen megérinti az újszülött magatehetetlensége, akinek az élete mások állandó törődésétől függ. Gyengeségük eredményezi a végtelen figyelmet és odaadást, amiben részesítik. Az abortusz egyik legvégzetesebb következménye az, hogy társadalmunkban sokak beteges szívében kioltja ezt a gyengéd szeretetet azok felé, akik a teremtmények közül a leggyámoltalanabbak: a méhben élő magzatok. Felbecsülhetetlen a kár, amit az abortusz az emberi szívekben okoz. Az abortuszt végrehajtókat, és azokat, akik vakok az abortusz borzalmaival szemben, hívhatjuk „szívteleneknek”, érzéketleneknek a gyengék irányában.

<sup>99</sup> Szent Ágoston: *Vallomások*, 8. könyv, 12. fejezet, Vass József fordítása.

<sup>100</sup> Zsolt 118,136.

<sup>101</sup> Vergilius: *Aeneis*, I. ének, 462. sor, Lakatos István fordítása.

melyet Krisztus anyjának fájdalmairól írt.<sup>102</sup> „Ki az, aki meg nem indul / Krisztus anyján, s könnye nem hull, / Látván őt keseregni.” Kétségtelenül a nő útja a megszentelődéshez Isten-adta érzékenységének megtisztítása és megfelelő mederbe terelése. Harcolnia kellene az érzélgős könnyek ellen és imádkoznia szent könnyekért – a szeretet, a hála, a bűnbánat könnyeiért.



Mint már említettük, a nők inkább hallgatnak az érzelmeikre, mint a férfiak, és ez nagy bajokhoz vezethet. Bizonyos esetekben a szív téved (ez a szív túltengése).<sup>103</sup> A női szív őserdővé válhat, melyet ritkítani kell. Mindazonáltal sok esetben a szívnek van igaza, az értelem kisiklik, sekélyes racionalizmusba torkollik, ami makacsul ellentmond annak, hogy sok nagy felismerés meghaladja az értelmet. A racionalizmus allergiás a misztikumra. Bizonyára ez vezérelte Pascalt, amikor ezt írta: „A szívnek vannak érvei, miket nem ismer érvelő eszünk.”<sup>104</sup> és „Az ész legnagyobb cselekedete annak felismerése, hogy végtelen sok olyan dolog van, amely meghaladja.”<sup>105</sup> Végül: „Semmi sem oly egyező az ésszel, mint az ész ilyen megtagadása.”<sup>106</sup>

A nők is kaptak küldetést a másik nem irányában: a férfiak absztrakciókban elsorvadt érzelmeinek felélesztését. Feladatuk „humánussá tenni őket.” Chesterton utánozhatatlanul humoros módon állítja szembe „a nő méltóságát a férfi lármázásával”.<sup>107</sup> A férfi szíve sokszor sivatag, amely kétségbeesetten szomjazik a vízre. Mindnyájan ismerünk férfiakat, akik elembertelenedett „gondolkodó gépek”. A humoros és alkalmanként könyörtelen Kierkegaard nem hagyott ki egyetlen alkalmat sem, hogy halálos ellenségét, Hegelt megszurkálja. Céloz arra, hogy Hegel „házassága ezek szerint épp oly személytelen, mint gondolatai.”<sup>108</sup> Sajnálatja velünk Hegelnét!

Milyen csodálatosan egészíti ki egymást a nő és férfi az Isteni Tervben! Nem véletlenül értette meg legjobban Assisi Szent Ferencet Szent Klára, Szalézi Szent Ferencet Chantal Szent Franciska, Páli Szent Vincét Marillac Szent Lujza. A mi időkben Eugène Marie atyát<sup>109</sup> Marie Pila, akik közösen alapították meg a Notre Dame de Vie intézményt a franciaországi Provence-ban.<sup>110</sup> Az ember közösségi életre hivatott, és a legszorosabb egység azok között alakul ki, akik kiegészítik egymást. Ezért mondta Isten: „Nem jó az embernek egyedül lennie.”

A nő érdeklődési köre az emberi dolgokra irányul: családi életre, szeretteikhez fűződő viszonyukra, egészségükre, jólétükre, és ha keresztények, gyermekeik lelki életére, vagyis humán gondokra. A legtöbb férfi a tözsdéről, politikáról és sportról beszél, néhányuk intellektuális és művészeti témákról. Chestertonnak igaza volt, amikor azt írta: „A nők egymáshoz szólnak, a férfiak hozzászólnak a témához, amiről szó van.”<sup>111</sup>

<sup>102</sup> Hétfájdalmú Szűz Mária szentmiséjének szekvenciája, szept. 15., in *Magyar-latin misszálé az év minden napjára* (össz. Szunyogh Xavér Ferenc), Szent István Társulat, Budapest, 1933, 925. o.

<sup>103</sup> Lásd Dietrich von Hildebrand, *The Heart* (Chicago, IL: Franciscan Herald Press, 1965), Chapter IV.

<sup>104</sup> Blaise Pascal: *Gondolatok*, 277, Európa, Budapest, 1978. Fordította Pödör László.

<sup>105</sup> *Uott.*, 267.

<sup>106</sup> *Uott.*, 272.

<sup>107</sup> G. K. Chesterton, *id. mű*, p. 163.

<sup>108</sup> Søren Kierkegaard, *Concluding Unscientific Postscript* (Princeton, NJ: Princeton University Press, 1941), p. 268.

<sup>109</sup> Azóta már a boldogok sorában (Ford.).

<sup>110</sup> Hasonlóan Farkas Edith és a szentéletű Prohászka Ottokár püspök együttes munkájaként született meg a Missziótársulat a XX. század elején (Ford.).

<sup>111</sup> G. K. Chesterton, *id. mű*, p. 113.



A nő küldetését nagyban segíti szépsége, amely, mint láttuk, okozhatja bukását is. A nő szeretetreméltósága (minden finomságával) elbűvöli a férfit, és épp a törekenységével kényszeríti térdre. Ezt az igazságot megrendítően ábrázolja az Ószövetség, amikor Eszter királyné – azzal a céllal, hogy megmentse népét, amelyet a király miniszterének gonoszsága fenyegetett – vakmerően áthágta a parancsot, miszerint senki sem járulhatott Achaszvéros király elé engedély nélkül. Amint belépett a király lakosztályába, a király „szikrázó haraggal felnézett”. A királyné összeesett, színe elváltozott, s fejét szolgálólányára hajtotta. „Akkor Isten megindította a király szívét, s fölébresztette benne a gyöngédséget. Aggódva lesietett trónjáról, karjába vette, míg magához nem tért, s barátságos szavakkal fordult hozzá: «Mi van veled, Eszter? Testvéred vagyok, ne félj! Nem halsz meg! Nem temiattad, hanem másokért hozták ezt a törvényt. Gyere közelebb!» Fölemelte aranyjogarát, Eszter nyakára tette, megcsókolta és azt mondta neki: «Beszélj!»»<sup>112</sup> Isten segítségével gyengesége győzelemre vezetett. Éppen törekenysége lett az ütőkártyája. Meghívta a királyt egy ünnepségre, amely során könyörgött hozzá a saját és népe életéért. Felfedte férjének a miniszter, Ámán tervét a zsidók kiirtására. Mindannyian ismerjük a történet végét. A gonosz Ámán azon a bitón halt meg, amit a zsidóknak szánt.

Különböző, de megkapóan hasonló történetet találunk – szépségről, törekenységről, a könnyek hatalmáról – Szent Skolasztika életében, aki a nyugati típusú szerzetesség megalapítójának, Szent Benedeknek a testvére. Idézzük föl Szent Benedek megható, utolsó látogatását szent testvérénél. A szabály szerint évente csak egyszer láthatták egymást. Az Istenről szóló beszélgetés és az Őt dicsérő együttes éneklés örömeivel telt el az idő. Szent Skolasztika könyörgött testvérének, hogy még maradjon, de Szent Benedek határozottan elutasította kérését: a szabályzat szerint az éjszakát a kolostorban kellett töltenie. A szelíd Skolasztika imába fogott, a szeméből folyó könnyáradatot kezével takarta el. Az addig derült ég félelmetesen elsötétült, felhőszakadás vette kezdetét villámlástól és mennydörgéstől kísérve, mely maradásra kényszerítette Szent Benedeket. Ez a történet Szent Gergelyhez kapcsolódik, és a liturgia ezt a megható képet ezzel zárja: „*plus potuit, quia plus amavit*” („a nagyobb szeretet megadta neki a nagyobb hatalmat”).<sup>113</sup> Ez a szelíd szűz sírt, de könnyei áldottak voltak, a gyengédség és szeretet könnyei, amik megindították Krisztus szívét – *fons ardens caritatis* –, hogy az egek csatornáit megnyíljanak, és a hatalmas vihar Szent Benedeket meghátrálásra készítse. Az erősebbnek engednie kellett, mert Isten a gyenge oldalán állt.

Isten a nőt valóban szépnek teremtette („az Isten fiai látták, hogy az emberek lányai szépek”).<sup>114</sup> Bájuk, szeretetreméltóságuk, szépségük erős vonzalmat ébreszt a férfi nemből, aminek így is kell lenni. Figyelemre méltó, hogy a női küllem ellentmond a biológiai normáknak: Általában a hím állatok szebbek a nőstényeknél. A hím oroszlán szebb a nősténynél; a kakas a tyúknál; a hím kacsza színompás tollakkal ékeskedik, melytől a nőstény kacsza meg van fosztva. Ez egy a sok jellegzetességből, amiből következik, hogy az emberi szexualitás gyökeresen különbözik az állatokétól. Senki sem (kivéve Schopenhauert) tagadja, hogy a nők szépek vagy szépek lehetnek. Nem véletlenül kapták a „szebbik nem” megjelölést.

Ártatlan kislányok kedvességének, bájosságának a legtöbb apa nem tud ellenállni. Ismerek apákat, akik szigorúak fiaikkal szemben, de semmit sem tagadnak meg kislányaiktól, akik még nem sejtik milyen bájosak. Ahogy telnek az évek (főleg a pubertás kor után), a

<sup>112</sup> Esz 5.

<sup>113</sup> Dom Guéranger, *id. mű*, Volume IV, p. 267.

<sup>114</sup> Ter 6.



legtöbb lány tudatára ébred a férfiakra gyakorolt hatásának. Azok a lányok, akik nemes és Isten kegyelméből tiszta szívűek, sose fogják a vonzerejüket arra használni, hogy az erősebb nemmel játszadozzanak, vagy hasznot húzzanak elcsábításukból. Adottságaikat nem a rossz, hanem a jó szolgálatába állítják. Így cselekedett Eszter. Nem áhítozott semmi személyes előnyre, hanem meg akarta menteni a népét, és elfogadta annak a kockázatát is, hogy fel kell áldoznia magát nemes célja eléréseért. Nem akarta Haman halálát (habár kivégezték őt), a népét akarta felszabadítani.

Tudjuk, hogy vannak nők, akik tudatában vannak a női nem férfiak feletti hatalmának, és nem haboznak azt használni a saját önző céljaikra. Amikor egy férfi a paráznaság bűnébe esik vagy házasságtörést követ el, azt mondjuk: „megy a szeretőjéhez”. A „szerető” kifejezés egyértelműen elárulja, ki az irányító. A nők valóban óriási hatalmat gyakorolnak a férfiak felett. Ha ezt önző szándékból teszik, a Sátánt szolgálják. Ha vonzerejüket Isten szolgálatába állítják, Isten *elhivatott szövetségesei*. Gyakran halljuk férfiktól: „Feleségemnek köszönhetem, hogy visszatértem Istenhez.” „Elsősorban a nők élesztik fel a jámborságot és terjesztik el titokzatos hatását a társadalomban ... ők a Gondviselés kivételes eszközei, amivel formálják a civilizációt ... ha magasztos küldetésükhöz hűtlennek bizonyulnak, elpusztul társadalmunk.”<sup>115</sup>

Az evangélium egész története során – mondja M. De Maistre – a nők jelentős szerepet játszottak; és a kereszténység ünnepelt hódításai alkalmával is, legyen az személyek vagy nemzetek megtérítése, mindegyik mögött ott a női befolyás.<sup>116</sup>

---

<sup>115</sup> Ratisbonne, *id. mű*, p. 105.

<sup>116</sup> Idézés *uott.*, p. 105.

## V. rész. A gyengeség megdicsőülése: a Megtestesülés

Ez olyan óriási titok, hogy emberi értelmünk fel nem foghatja. Nem csak megvilágítja Isten szeretetét teremtményei iránt, nem csak felmagasztalja az anyagot, amivel gyökeresen elítéli a gnoszticizmust és annak minden formáját, hanem hallatlan dicsőségben részesíti a nőket. Kierkegaard jogosan mondja: egy egyszerű munkás sose hiszi, hogy az uralkodó tud a létezéséről.<sup>117</sup> És most képzeljük el, ez az uralkodó nem csak tud szolgájának létezéséről, de vállalja a halált is, hogy megváltsa őt. Ember fejében ez a gondolat sose születne meg. *A kereszténység igaz vallás, mert az emberi gondolkodást meghaladja.* Költők, írók kifejezték az emberi vágyat valami magasabb irányában. De senki, abszolúte senki, se a keleti, se a nyugati kultúrában nem gondolt arra, hogy a végtelenül tökéletes Isten, a Szentháromság második személye magára ölti az ember fogyatékos természetét, megszületik egy nőtől (amivel a női nem hallatlan dicsőséget nyer), megtapasztalja az éhséget, szomjúságot, fáradságot, szenvedést és a halál legbrutálisabb, legkegyetlenebb formáját a bűnös teremtmények iránti szeretetből. Ezt csak az „isten-i örültség” magyarázhatja. A mindenható Krisztus az *erőtlenséget választotta*, hogy az emberiséget aláza tanítsa. Az összes emberi tulajdonságban részesült, kivéve a bűnt. Tanításával rávezeti az embereket (mind szívüket, mind elméjüket) arra, hogy „erejük” pusztán illúzió. „Hisz nélkülem semmit sem tehetek.” Hacsak nem leszünk olyanok, mint a gyermekek, nem mehetünk be az Isten országába – mondta nekünk. A gyerek a mintakép, amelyet követnünk kell: a gyermek gyengeségét, tehetetlenségét, másokra utaltságát, törekenységét. Micsoda lecke ez a büszke farizeusoknak, akik annyira bíztak önmagukban és „tökéletességükben”.

Szent Pál több helyen ír erről leveleiben. Mindkét, a korinthusiaknak szóló levelében dicsérettel szól a „gyengeségről”. „Nem megmutatta Isten, hogy a világ bölcsessége balgaság?”... „Hiszen ...Istennek a «gyöngesége» erősebb az embereknél.”<sup>118</sup> – írja. A második levélben továbbviszi ezt: „Ha dicsekednem kell, gyöngeségeimmel dicsekszem.”<sup>119</sup> Mikor említi a csodálatos kegyelmet, amelyben részesült, hozzáteszi: „de magammal nem dicsekszem, hacsak gyöngeségeimmel nem”.<sup>120</sup> Látván az erőtlenség eme dicsőítését, miért vennék zokon a nők a „gyengébb nem” megnevezést?

Az erőtlenség hasonló dicsőítéséről olvasunk Szent Ágoston munkáiban. Elbeszéli, hogy Alypius, szeretett barátja, aki megesküdött, hogy soha többet nem fogja nézni a római gladiátorok kegyetlen viadalát, túlságosan bízott saját erejében. Amikor barátja mégis elvitte őt egy viadalra, megesküdött magának, hogy szemét nem nyitja ki. De amikor meghallotta a tömeg izgatott morajlását, nem tudta megállni, kinyitotta szemét.<sup>121</sup> Csak mikor alázatosan elismerte gyengeségét, akkor tudta leküzdeni a kísértést. Szent Ágoston is többször elbukott, amikor nagyon igyekezett tiszta életet élni. Csak akkor szabadult meg az őt fogva tartó béklyóktól, amikor felismerte, hogy egyedül nem képes a győzelemre, és Isten kegyelmére hagyatkozott. A valódi erő erőtlenségünk beismerése, és ennek kimondása a segélykiáltásunk. Isten mindig meghallgatja azokat, akik kérik segítségét. Milyen édes győzelem az, ha a győztes visszautasítja a babérkoszorút, és áthárít minden dicsőséget

<sup>117</sup> Søren Kierkegaard, *Fear and Trembling and Sickness unto Death*, Appendix (Garden City, NJ: Doubleday Anchor, 1954), p. 215. Magyarul is megjelent, *Félelem és reszketés* címmel (Budapest, Göncöl, 2004).

<sup>118</sup> 1Kor 1,20.25.

<sup>119</sup> 2Kor 11,30.

<sup>120</sup> 2Kor 12,5.

<sup>121</sup> Szent Ágoston: *Vallomások*, 6. könyv, 8. fejezet, Vass József fordítása.

szeretett Megváltójára, Szent Orvosára. Valóban, amikor felfogjuk gyöngeségünket, Szent Ágostonhoz hasonlóan, akkor leszünk erősek: „Amikor végigtekintek eddigi életemen, akármilyen szándékból is teszem, nem vagyok annyira hálátlan, hogy szenvedjek miatta, mert minél inkább látom nyomorúságomat (gyengeségemet), annál inkább dicsérem az orvosomat.”<sup>122</sup> A nők nyilvánvalóan előnyt élveznek az erősebb nemmel szemben, mert sokkal természetesebb nekik bevallani gyengeségüket, és azt, hogy szükségük van az isteni segítségre. Ezért nevezi őket a liturgia a „jámbor, női nemnek”.<sup>123</sup>

Ezt találóan hívják „keresztény forradalomnak”: botrány a zsidóknak és oktalanság a pogányoknak. Ezt éneklik a szentek, egyik a másik után. Különlegesen megható beteljesülésre és kifejezésre jut ez Lisieux-i Szent Teréz „kis útjában”: ismeretlen, rejtőzködő, jelentéktelen, középszerű akart lenni, elfogadta „kicsinységét” és nyomorúságát. Örvendett a hibáin, nem a hiba miatt, hanem mert az újabb alkalmat adott neki az Isten kegyelme nélküli gyengeség és tehetetlenség megízlelésére. Az *Egy lélek története* fenséges dicsérete a gyengeség örömteli elfogadásának, amely a kegyelem által természetfölötti győzelemmé alakul. Ismételjük meg: milyen megható, amikor egy szerető lélek a győzelmet a szeretettnek tulajdonítja, a szeretettnek, aki mindenható, és aki gyakran választja a „gyengéket és tehetetleneket”, amivel letöri az ember büszke illúzióját, miszerint erős és nincs szüksége segítségre. A természetfölötti szempontjából semmi, egyáltalán semmi sincs, ami nem szolgálhatná Isten dicsőségét. *Minden veszteség győzelemmé válhat*, minden megaláztatás egy újabb drágakő az ember koronáján, minden szenvedés újabb dicsőséges jel, amellyel hasonlóvá lesz a Megváltóhoz. Ezért ha az alkoholista nyilvánosan bevallja az Anonim Alkoholisták összejövetelén, hogy az ital rabja, megalázó gyengeségét egyszerű győzelemre váltja.

*Az egy lélek története* következő részlete sokat mondó: „Oh, szegény nők, mennyire megvetettek! És mégis, Istent sokkal több nő szereti, mint férfi. Krisztus kínszenvedése során nagyobb bátorságot árultak el, mint az apostolok, mert szembeszálltak a katonák durvaságaival, és megtörölték Jézus isteni arcát. Ezért megengedi, hogy a nőket megvessék itt a földön, mert Magának is ezt akarta. A mennyben majd megmutatja, hogy az ő gondolatai nem az emberek gondolatai (Iz 55,8), mert az utolsókból elsők lesznek.”<sup>124</sup>

A bencés lelkiség gyakorlata szerint a szerzetesek naponta hétszer elimádkozzák: „*Deus in adiutorium meum intende; Domine, ad adjuvandum me festina*” („Istenem, irgalmadban ments meg, siess, Uram, segítségemre!”), elismerve, hogy állandóan szükségünk van az isteni segítségre és támogatásra, hogy ne essünk bele a gonosz által számunkra kivetett hálóba. Valóban, a gonosz olyan, mint az ordító oroszlán, keresi, kit nyeljen el.<sup>125</sup>

Ha az isteni hívásra valaki a papi vagy szerzetesi életet választja, annak ki kell állnia a noviciátus próbáját. *Ennek egyik fő célja, hogy megtörje a novicius természetes magabiztosságát*, és helyettesítse gyengeségének és Istenre utaltságának felismerésével. A noviciusmester rávezeti, hogy a *természetes erényei megkereszteletlenek*, és megtisztulásra kényszerülnek. Gyengéden, de határozottan vezeti tanítványait a természetfölötti erények elsajátításának útján, melynek alapja az alázatosság, vagyis a teljes lemondás saját erejéről és a teljes bizalom Isten kegyelmében. A papnövendék természetes magabiztosságát felváltja a szent „bizonytalanság”, másképp kifejezve a saját nyomorúságának állandó tudata és határtalan bizalom Istenben, aki kövekből tud fiakat támasztani Ábrahámnak.

<sup>122</sup> Saint Augustine, *Contra Letteras Petiliani* iii II. idézi Dom Guéranger, *id. mű*, Volume V. p. 10.

<sup>123</sup> *Magyar-latin misszálé az év minden napjára* (össz. Szunyogh Xavér Ferenc), Szent István Társulat, Budapest, 1933, 1437. o.

<sup>124</sup> *The Story of a Soul*, francia kiadás: Carmel de Lisieux, 1957, p 163.

<sup>125</sup> 1Pét 5,8.

## VI. rész. A nő természetfölötti küldetése

Az eddig elmondottak alapján látjuk a nőiség szépségét, ahogy Isten szerető kezeiből kibomlik, és a neki szánt magasztos küldetést, amikor a természetfölötti megtermékenyíti. Edith Stein (akit ma Szent Edith Steinnek ismerünk) 1930-ban Salzburgban lebilincselő előadást tartott a férfi és női természet különbözőségéről. A nőket inkább érdeklik a személyek, mint a tárgyak – állította. Ez valóban igaz. Képzeljük el a következő jelenetet: egy csoport férfi és nő várakozik egy csukott ajtónál. Amikor az ajtót kinyitják, mindannyian belépnek egy nagy szobába, ahol két dolgot látnak: egyik oldalon egy bölcsőt csecsemővel, a másikon egy vadonatúj számítógépet. Az összes nő a bölcsőhöz fog tartani, a férfiak viszont (miután vetnek egy pillantást a csecsemőre) a technika csodáját választják, és szenvedélyesen „játszani” kezdenek vele. A nők babusgatják a gyereket, és odavannak örömeikben, ha a kicsi gügyögni kezd. Természetesen a nők választottak jól, hisz a gyermek Isten teremtő csodája, amivel nem vetekszik semmilyen technikai vívmány. A szívük mélyén biztosan érzik a férfiak, hogy a nők választása jobb, de nehéz nekik a technika vonzerejének ellenállni.

Ezenfelül a nők a kézzelfoghatót előnyben részesítik az elvonatkoztatattal, a személyest az egyetemessel szemben. Ebben is igazuk van. Ez a vélemény nem szólja le az absztrakció fenséges világát, ami természetesen megérdemli intellektuális csodálatunkat. De le kell szögeznünk, hogy a valódi, igaz Isten – ahogy Szent Ágoston mondja: „Deus vivens, videns” – metafizikailag túlszárnyalja az ideák nemes platói világát. A nagy metafizikusok megértették, hogy a megfellebbezhetetlen valóság nem lehet elvont. Az elvont, akármilyen nagyszerű is, metafizikailag sekély, mert hiányzik belőle a személyiség. Kristálytisztán látjuk, hogy az egy igaz Isten nem lehet egy „idea”, egy elv. Személynek kell lennie.

A női lélek erősebben kötődik a személyeshez, mint a személytelenhez. Ez a kötődés ösztönös, nem megfontoláson alapszik, mert „érzi”, hogy a személy magasabb rendű, mint a személytelen dolog. Micsoda szakadék tátong egy személytelen istenség és az Ó- és Újszövetség személyes Istene között, aki atyánk, aki szeret minket, aki útbaigazít, aki figyelmeztet, és aki – ha szükséges – megbüntet minket. A nők ezzel is metafizikai győzelmet aratnak. Minden jól megalapozott metafizikai rendszer elismeri a lények hierarchiáját, fölé helyezi a személyeket a dolgoknak és az élőket az életteleneknek. Az egy igaz Isten az élet Istene, Krisztus a lélek élete, és a nők, akiknek fenséges küldetésük az életadás, ezt az elvet ösztönösen beleszövik mindennapi életükbe. Évát „minden élő anyjának” hívják. Metafizikai kapocs köti össze a nőiséget az élettel, és ez nagy megtiszteltetés a nők számára. Ez az oka annak, hogy amikor egy nő szabadon, a barátja vagy a szülei nyomása nélkül, szabadon az abortusz mellett dönt, nem csak halálos bünt követ el, hanem alapjaiban sebzi meg női természetét is. Ezért nehéz ezeknek a nőknek ezt kiheverni, ha szemük kinyílik és megértik, hogy elárulták szent küldetésüket. Ezt követően maguk ellen fordulnak, és az öngyilkosság is kísérti őket. Kétségbeesésükben szükségük van egy szent pap szerető segítségére vagy egy bölcs tanácsadóra, akik megvigasztalják és biztosítják őket arról, hogy Isten irgalma végtelenül nagyobb bűneinknél, bármilyen súlyosak is azok. Ez olyan szolgálat, amire feltétlenül szükség van ma, amikor nők milliói akarták vagy engedték meg gyermekük megölését – és ennek során lelküket halálos seb érte.

Edith Stein továbbá azt is megállapítja, hogy a nőket inkább az egész érdekli a részekkel szemben. Elméjük nem vágja darabokra a dolgokat, hanem teljességükben ragadja meg azokat. Ezt megint nem azért mondjuk, hogy lenézzük a férfi elme analitikus képességét, hanem hogy rámutassunk: a női természet strukturálisan (minden gondolkodás nélkül) a metafizikailag magasabb rendű felé van beállítva. Mivel eszük és szívük szorosan összefügg (eszük akkor működik legjobban, ha szívük hajtja), a személyeket és dolgokat nem úgy

ragadják meg, mint némely szakértők, akik nem látják a fától az erdőt. Számos nagy elme a valóság egyetlen oldalára összpontosít, és nem látja az egész képet. Chesterton valószínűleg erre gondolt, amikor ezt mondta: „Férfi az okosság, nő a bölcsesség.”<sup>126</sup> Hasonló gondolatot fogalmazott meg John Bartlett: „A nők bölcsőbbek a férfiaknál, mert kevesebbet tudnak, de többet értenek.”<sup>127</sup> A bölcsesség nem egyenlő az iskolázottsággal, és az utóbbi gyakran a diplomás emberek menedéke, akik egész életükben a könyveket bújják, de elfelejtenek élni! Egy egyszerű olasz parasztasszony, például Szent Don Bosco édesanyja, Margarita, kétségtelenül kiváló tanítói bölcsességgel rendelkezett, ami, sajnos, sokszor nem adatik meg a gyermekpszichológus „szakembereknek”.

A nőknek adott másik isteni ajándék a befogadókészség. Ezt nem szabad a passzivitással összetéveszteni, ahogy Arisztotelész teszi, aki szerint a férfi magasabb rendű a nőnél, mert a férfi „aktív”, a nő pedig „passzív”. A passzivitás egyértelműen, kevesebbet ér, mint az aktivitás, mert a passzívvá csak történnek a dolgok. De ez nem igaz a befogadókészség esetén, amelyben az éber, örömteli, vidám készenlétet megtermékenyíti egy másik személy vagy egy szép tárgy. Minden teremtett személy lényegében befogadó, mert „mid van, amit nem kaptál?”<sup>128</sup> A nők számára természetes ez a befogadókészség, és könnyedén, kegyesen alkalmazzák. A biológiai természetük erre van hangolva: A feleség boldogan adja magát férjének, hogy megtermékenyüljön, hogy kapjon. Ez a befogadás egyúttal önátadás.

A gyerekszülés csodája abban áll, hogy a feleség bár csak egy élő magot kapott – olyan aprót, mely az emberi szem előtt rejtve marad –, kilenc hónap múlva férjének egy emberi lényt ajándékozik, az Isten képére és hasonlatosságára teremtett halhatatlan lélekkel. A megtermékenyítés pillanata pár óra múlva követi a házastársi egybefonódást, de feltételezhetjük (annak ellenére, hogy az Egyház ezt hivatalosan nem tanítja), hogy ugyanakkor, amikor a sperma megtermékenyíti a petesejtet, Isten megteremt egy teljesen új lelket, halhatatlant, melyet emberi lény nem képes teremteni. Isten „megéri” a nő testét, amikor ezt az új lelket elhelyezi az anyai méh templomában. Ez egy másik hallatlan privilégium, amit a Teremtő a nőnek ajándékozik. A várandósság ideje alatt különleges privilégiumban részesül, testében két lélek lakik. Ha azok a szerencsétlen asszonyok, akik az abortuszt fontolgatják, tudatában lennének ennek, minden bizonnyal elfordulnának ettől a bűntől.

Érdemes megjegyezni, hogy bár a férj termékenyíti meg a feleségét, mégis azt mondjuk: az asszony odaadta magát a férjének, ami sejteti, hogy a befogadókészség egyúttal különleges adomány: az elfogadni-hogy-kapjunk ajándéka. Vannak szerencsétlen egyének, akik inkább meghalnék, csak ne kelljen semmit sem elfogadniuk, mert az adósság gondolata visszataszító számukra. Kierkegaard ír a démoni kétségbeesésről, amiben az ember inkább a pokol kínjait állja ki, de nem fogad el segítséget, ami „semmivé alázta őt a másik által, kinek számára minden lehetséges...”<sup>129</sup> A nő könnyebben fogadja el teremtményi mivoltát, mint a férfi, aki mindig parancsolni akar. Hány férfi lázong metafizikai függőségén, hány férfi nem ismeri el betegségét, gyengeségét és ebből kifolyólag a másokra utaltságát?

A teremtmények valódi kreativitása a befogadókészség erősségétől függ, plátói módon kifejezve: aki nem hagyja magát Istentől megtermékenyíteni, korcsokat alkot. A „modern művészet” legtöbb alkotása ebbe a kategóriába tartozik, mert sok mai művész már nem szolgál, hanem „kifejezi” magát. Ebben a vonatkozásban írja Gertrud von Fort: „A művész,

<sup>126</sup> G. K. Chesterton, *What is Wrong with the World*, p. 144.

<sup>127</sup> *Bartlett's Familiar Quotations* (Boston, MA: Little, Brown and Co., 1947), p. 877.

<sup>128</sup> 1Kor 4,7.

<sup>129</sup> Søren Kierkegaard, *id. mű*, p. 205.

aki Istent nem becsüli, hanem önmagát valósítja meg, azáltal, hogy kizárja a vallásos elemeket a kultúrából, gyakorlatilag eltünteti annak női vonásait.”<sup>130</sup>

Ennek a kreatív csodának, ami a nő befogadókészségéből fakad, ahogy láttuk, kivételes példája a gyermekszülés. Tetőpontját a Boldogságos Szűz szavaiban éri el, aki egyszerűen „igent” mondott Isten ajándékára; nem „tett” semmit, pusztán azt mondta: „*legyen* nekem a te igéd szerint.” Abban a pillanatban, ahogy ezek a szavak elhagyják ajkát, a világ Megváltója megfogán áldott méhének titkában. Méhének templomában hordta a világegyetem királyát, azt, aki nagyobb az egész világegyetemenél. Fontos az apa szerepe is, de a nők különleges módon együttműködnek Istennel az emberi lények teremtésében, akiket Isten szolgálatra, majd örök mennyei boldogságra hív.

*A befogadókészség egy par excellence vallási kategória. A szentté válás kulcsa „megújítani” magunkat az isteni kegyelem által, és azt mondani Istennek: „tegyél velem, amit akarsz.” Szűz Mária a kánai menyegzőn ezt mondta a szolgálóknak: „Tegyetek meg mindent, amit csak mond!” Ez az út a szentséghez. Ez a tulajdonság elengedhetetlen a vallásos életben, ezért nevezi a liturgia a nőket a „jámbor női nemnek”. Amíg a nők hűek maradnak „vallásos” hivatásukhoz, a világ biztonságban van. De a ma ránk leselkedő veszély pontosan a feministák metafizikai lázadása, ők teljesen elvesztették szem elől hivatásukat, mert vakokká váltak a természetfölöttivel szemben.*

A századfordulón a Francia Akadémia díjat ajánlott föl annak, aki a legjobban válaszolja meg a következő kérdést: „Miért van több férfi börtönben, mint nő?” A díjat azt kapta, aki ezt válaszolta: „mert több nő van a templomban, mint férfi.” Elgondolni is rossz, hogy a „jámbor nem” hagyta magát meggyőzni arról, hogy az imádság a gyöngéknek és a hozzánemértőknek való, és semmitmondó azoknak, akik nagyságra törekednek. Elmélkedjünk ezen az igazságon: A nők jobban hajlanak a jámborságra, mert jobban tisztában vannak igyengeségükkel. Ebben rejlik az erejük.<sup>131</sup>

<sup>130</sup> Gertrud von le Fort, *The Eternal Woman, The Woman in Time [and] Timeless Woman* (Milwaukee: Bruce Publishing Co., 1962), p. 51.

<sup>131</sup> Egészen világi síkon érdemes megjegyezni, hogy Descartes az *Értekezés a módszerről* című híres munkáját franciául és nem latinul írta, hogy azzal hozzáférhetővé tegye nők számára, akiknek az elméjük nincs annyira tele elméletekkel és előre megfogalmazott eszmékkal, és így fogékonyabbak.

## VII. rész. A nők és az érzelmek

A szentbeszéddek és lelki útbaigazítások gyakran alábecsülik az érzéseket. A nőknek megmagyarázzák, hogy a lelki élet nem az érzelmekre épül, hanem a hitre, akaratra és racionális gondolkodásra. Ha érzéseken irracionális megnyilvánulásokat értünk, melyek mint a legyek rajzanak körülöttünk, akkor ezt a figyelmeztetést komolyan kell vennünk. Semmi kétség, az érzések lehetnek veszedelmesek és félrevezetőek. De amint elhunyt férjem meggyőzően megmutatta a „*Szív*” című könyvében, az „érzés” szó kettős értelmű.<sup>132</sup> Ezen bizonytalanság tisztázásának elmulasztása az érzelmek lebecsüléséhez vezet. Arisztotelész állítja, hogy míg az értelem és szabad akarat emberi kiváltság, az érzelem olyan tapasztalás, ami azonos az emberi és állati világban. Amikor Arisztotelész arról beszél, hogy az emberek és az állatok érzelmei azonosak, bizonyára fizikai érzetekre gondolt (mint a fájdalom és élvezet érzése), melyek valóban azonosak. Mind az emberek, mind az állatok éreznek hideget, éhséget, szomjat, fáradtságot; mindezek a tapasztalások a testre vonatkoznak, és a testben jelentkeznek. Ezek a „test hangjai”.<sup>133</sup> *A féligazság nem tévedés*. De ha ezt a féligazságot alkalmazzuk minden típusú érzelemre, akkor tévedés válik belőle, méghozzá súlyos tévedés. A fent említett tapasztalások közös tulajdonsága, hogy *akaratlanok*, ami – Husserl szóhasználata értelmében – azt jelenti, hogy nem kell tudnunk az okokat ezeknek az érzelmeknek a tapasztalásához. Ezek biztosan nem szellemi eredetűek, és ugyanúgy jelentkeznek emberekben és állatokban.<sup>134</sup>

Az érzelmek továbbá jelenthetnek az első típustól nagyon eltérő tapasztalásokat: „szellemi érzésekre” gondolunk, mint a hangulat, levertség (amit valamilyen fizikai állapot idéz elő), jókedv, amit a legtöbb ember megtapasztal, ha alkoholt fogyaszt, stb. Ezen érzelmeknek – az első típusúval ellentétben –, nincs a testben azonosítható helyük, de ahhoz hasonlóan ezek sem szándékoltak. Nem kell az okokat ismernünk, hogy megtapasztaljuk őket.<sup>135</sup>

Gyökeresen mások a „lelki érzelmek”, amelyek nem köthetők a test egy helyéhez, és szándékosság húzódik mögöttük. Ezek nem ébrednek fel az ember lelkében, hacsak nem ismertek az *indítóokok*. Nem szerethetünk, ha nem tudjuk, mit vagy kit szeretünk, ha nem ismerjük fel, hogy ez a szeretet válasz egy szeretetreméltó alanyra; nem gyűlölhethetünk annak tudata nélkül, hogy ez az érzelem egy gyűlöletes valamire vagy valakire irányuló válasz. Nem lehetünk hálásak, ha nem tudjuk, miért vagyunk hálásak és kinek vagyunk lekötözve. Jóllehet Chesterton megjegyzi, hogy fiatal korában egyszer groteszk helyzetbe került, hálát érzett „... bár nem tudtam kinek.”<sup>136</sup>

Ezek az érzelmek az értelemhez és akarathoz hasonlóan szándékosak; azért teljes mértékben megérdemlik a „lelki” jelzőt. Válaszunk az érzéseinket kiváltó tárgyak és személyek felé lehet helyes vagy nem. Sajnos, az áteredő bűn következtében az ember képes helytelen és eltorzult válaszadásra. Gyűlölhethetjük a szeretetreméltót, örülhetünk a gonosz

<sup>132</sup> Dietrich von Hildebrand, *The Heart* (Chicago, IL: Franciscan Herald Press, 1977), 2, pp. 47, 75.

<sup>133</sup> *Uott.*, 50. o.

<sup>134</sup> Ebben a szövegösszefüggésben nem elemezhetjük azt az érdekes kérdést, vajon az emberek által tapasztalt gyönyör és fájdalom érzése mennyire különbözik az állatok által tapasztalt hasonló érzésektől, mert a szenvedésnek az ember számára van értelme, az állat viszont nem ismeri a „miértet” – Dante mély értelmű kifejezését kölcsönözve: „...e lo ’mperché non sanno.” (*Isteni színjáték, Purgatórium*, III. ének, 84. vers: „nem tudva, miért, bárgymódra, vesztet”). Szent István Társulat, Budapest, 2002, Babits Mihály fordítása.)

<sup>135</sup> Dietrich von Hildebrand, *id. mű*, p. 52kk.

<sup>136</sup> G. K. Chesterton, *Orthodoxy* (Garden City, NJ: Image Book, 1959), p. 55. Magyarul is megjelent *Igazságot!* címmel (Szent István Társulat, Budapest, 2004).

cselekedeteknek; szomorkodhatunk mások boldogságán, és kárörömmel élvezhetjük mások boldogtalanságát (*Schadenfreude*). Ilyen esetekben helytelen válaszuk kakofóniát eredményez, hamis hangot a világegyetem szimfóniájában. *Ennek nem lenne szabad megtörténnie.*

Isten kegyelmével azonban felül tudunk emelkedni szűk látókörű szubjektivizmusunkon, az eseményeket nem a saját érdekünk szempontjából nézzük, és – ahogy elhunyt férjem fogalmazta – „értékválaszt” adunk, vagyis azt szeretjük, ami megérdemli szeretetünket: jobban szeretjük a magasabb rendűt, és kevésbé az alacsonyabb rendűt.<sup>137</sup> Platón századokkal ezelőtt írta, hogy az oktatás egyik célja megtanítani a gyerekeket arra, hogy irtózzanak, amitől irtózni kell, és szeressék, amit szeretni kell.”<sup>138</sup> Figyelve erre a tanításra, az ember hozzáadja szerény hangját a világegyetem szimfóniájához, és hirdeti Isten nagyságát, szépségét és igazságát.

Érdeemes megjegyezni, hogy ezek a lelki válaszok nem csak azokkal a tulajdonságokkal rendelkeznek, amivel az értelem és az akarat (pl. az ember nem szerethet a szeretete tárgya ismerete nélkül), de *túl is szárnyalja őket gazdagságban és bőségben.* Az ember értelme teljesen aktív a lelki válaszadásban. Az akarat szerepe is elengedhetetlen, mert a lelki, érzelmi választ az akaratnak kell „megerősítenie” (férjem szóhasználata szerint); ez a jóváhagyás teszi őket sajátunkká. Minden érzés, melyet nem „pecsételt le” akaratunk, elsorvad és elhal – hasonlóan Daedalus szobraihoz, melyeket le kellett kötni, nehogy elszökjenek.<sup>139</sup> Milyen különbség áll fenn két személy között, akikből az egyik könnyörületes érzelmű, a másik pedig erős elhatározással könnyörületes akar lenni, és ezért úgy is cselekszik, ha eljön az ideje. Az emberi gyengeséget, amikor valaki együtt érzőnek mondja magát, de mégis megtagadja a segítséget, ironikusan ábrázolja Nestroy osztrák drámaíró egyik művében: Egy gazdag ember látván egy koldus szánalmas nyomorúságát, megparancsolja szolgájának, hogy „vesse le a koldust a lépcsőkön, mert megszakad a szíve szenvedése láttán”. Milyen nagy a különbség a bűnbánat érzése és az akarat között, mely gyóntatószékbe viszi a bűnöst, és kéri a bűnbocsánatot.

Az érzéseket azért is „alsóbbrendűnek” tekintik, mert nem lehet parancsolni nekik. De ez az okoskodás nem meggyőző, mert a kegyelemnek sem parancsol az akarat, nem azért, mert a kegyelem „alsóbbrendű”, hanem éppen mert „felsőbbrendű”. Ajándék, melyet nem lehet kiérdemelni. Azok, akik megtapasztaltak kiáradó lelki örömet és mélyeséges békét, tudják, hogy ezek az érzések „ajándékok”, melyeket hálával kell fogadnunk, és melyeket Isten bármikor elvehet tőlünk, ha úgy akarja. Avilai Szent Teréz erős meggyőződéssel írja, hogy a lelki örömeket nem „kereshetjük”, nem vadászhatunk rájuk. Amikor részesülünk bennük, hálásnak kell lennünk értük. De szívünk nem temetkezhet el bennük, és nem veszítheti el békéjét, ha Isten visszaveszi őket.

Mindazonáltal az akarat szerepét a lelki érzésekben erőteljesen fejezi ki az esküvő ceremóniája és a szerzetesi fogadalom letétele: a mennyasszony, a vőlegény, vagy a novícius ünnepélyes esküje érvényesíti egymás vagy Isten iránti szeretetüket. A jegyesek szeretik egymást, a szerzetesi fogadalmat tevő szereti Istent. Most buzgón formába öntik ezt az érzelmet, megadják neki fontosságát és teljességét, amikor ünnepélyesen megfogadják, hogy ha ez az egymás vagy Isten iránti szeretetük megfogyatkozna is (az emberi természet gyengesége, a lelkiállapot, a megpróbáltatások miatt), tudják, hogy ez az érzés (amely rejtve lehet a lélek mélyén), mégis teljes valójában (sőt annál magasabb szinten is) megvan bennük, mert az akaratuk jóváhagyta. Ez teljes mértékben igaz marad, még ha a szeretet megtapasztalásának örömét rövid időre el is veszítik. A szeretet továbbra is megnyilvánul a

<sup>137</sup> Lásd Saint Augustine, *De Doctrina Christiana*, I–27.

<sup>138</sup> Plato, *Laws* II, 653. Magyarul is megjelent, *Platón összes művei I–III.* címmel (Európa, Budapest, 1984).

<sup>139</sup> Dietrich von Hildebrand, *Christian Ethics*, (New York: D. McKay Co., 1953), Chapter 25.



jóság, hűség cselekedeteiben és a teljes fásultság idején mondott imákban. Ez a megpróbáltatások ideje, amikor bizonyíthatjuk hitünket és hűségünket (a *fides* szó egyszerre jelenti a hitet és a hűséget). Hány szent élt át időnként lelki szárazságot, melynek során nem „érezte” Isten iránti szeretetét, mégis hősieles kitartással megmaradt Isten szolgálatában. Gyakran ez a kereszt csak nem sokkal haláluk előtt tűnt el az életükből. „A lélek sötét éjszakáját” mindenkinél jobban tárja elénk Keresztes Szent János. A döntő pont az, hogy a „szeretet” még mindig létezik, de nem tapasztalható, már nem az öröm forrása. A szent ilyenkor a hit sötétségében botorkál. De ez az ember nagyszerűségének a jele, hogy milyen szabadon megtagadja magától a lehetőséget, hogy elálljon esküjétől: ez a fogadalom lényege.

Ezért nem indokolt az a hagyományos gyanakvás, amellyel sok vallásos ember az érzelmekhez viszonyul. Igaz, az érzéseinket meg kell tisztítani, de ez ugyanúgy vonatkozik elménkre és akaratunkra is. Kierkegaard szerint elménk bűne gyakran súlyosabb, mint szenvedélyünké (vagyis kisiklott érzelmi telítettségünké): „Óh! A szenvedély és a szív bűne mennyivel közelebb áll az üdvözüléshez, mint az ész bűne.”<sup>140</sup> Goncsarov *Oblomov* című regényében a következő szavakat adja a hősnő ajkára: „...ez csúnya vonás férfiakban: szégyellik a szívüket. Ez is hiúság, ez is hamis dolog, jobb lenne, ha az eszüket szégyellnék néha, az gyakrabban hibázik.”<sup>141</sup> A lényeg az, hogy a szívünk az, ami sebezhető, és ezért *rádöbbsent gyengeségünkre*, ami ellenkezik a férfi büszkeségével. Krisztusnak szívét döfte át a katona lándzsája. Mivel érzelmeink a szívből táplálkoznak, és mivel az embernek át kell alakítania kő-szívét hús-szívvé, a lelki érzelmek megtisztítása elengedhetetlen az ember megszentelődésének útján.<sup>142</sup>

A szív (érzelmeink tabernáculuma) az egész személyt szimbolizálja. A szerelmes ezt mondja szerelmének: „Neked adom a szívem.” Valóban furcsa lenne, ha azt mondaná: „Neked adom az eszemet, vagy az akaratomat, vagy a memóriámat.” A Bibliában ez áll: „add nekem a szívedet.”<sup>143</sup> De az is igaz, hogy az emberi szív megtestesíthet romlottságot, gonoszságot.<sup>144</sup> Ezért tehát szimbolizálja az ember legjobb és legrosszabb oldalát. Ezt kellene naponta imádkoznunk: „alakítsd szívemet olyanná, amilyen a tied.” A szentekben és a bölcssekben az elme, az akarat és a szív teljesen tiszta.

A jó érzések nemességét és fontosságát meggyőzően bizonyítja Avilai Nagy Szent Teréz és Lisieux-i Kis Szent Teréz önéletrajza. Számtalanszor említik az „ézés” szót, de remélhetőleg senki sem vádolná őket szubjektívizmussal és illuzionizmussal. Amikor gyóntatója azt kérdezte, miből gondolja, hogy Krisztus jelent meg neki, a nagy spanyol misztikus így válaszolt: „éreztem” („*lo sentia*”).<sup>145</sup> Igaza volt, mert Krisztus valóban megjelent neki. De teljesen tudatában volt annak – mivel sok apácát ismert –, hogy az érzések lehetnek az én-központúság, érzélgősség, érzelmesség vagy túlérzékenység következményei, ezért fáradhatatlanul harcolt ezen bénító veszélyek ellen. Tudta, hogy „érezhetünk” sértődést, fájó megbántást vagy sebet akkor is, ha jogos kritikában részesülünk.<sup>146</sup>



<sup>140</sup> *The Journals of Kierkegaard*, angolra fordította Alexander Dru (New York: Harper, 1958), p. 215. Magyarul is megjelent *Naplójegyzetek AA-DD* címmel (Jelenkor, Pécs, 2006).

<sup>141</sup> Ivan Goncsarov: *Oblomov* (Európa, Budapest, 1960), 213. o. Németh László fordítása.

<sup>142</sup> Ez 11,19; 36,26.

<sup>143</sup> Péld 23,26.

<sup>144</sup> Jer 17,9.

<sup>145</sup> Saint Térèsa of Avila, *id. mű*, Chapter XXVII.

<sup>146</sup> Nincs kétség afelől, hogy Dietrich von Hildebrand nagy szószólója a befogadókészség szerepének és jelentőségének az emberi és vallásos életben. Meg kell említeni viszont, hogy ugyanúgy vizsgálta a helytelen érzések veszélyét életünkben. Lásd *Transformation in Christ*, pp. 255, 339. Magyarul is megjelent *Átalakulásunk Krisztusban* címmel (Szent István Társulat, Budapest, 1991).

Az Anyaszentegyház liturgiája tanúságot tesz a szív fontosságáról a vallásos életben – megajándékozott minket a Jézus Szentséges Szíve litániával. Az isteni észről vagy az isteni akaratról nincs litánia. Amikor Krisztus haláltusájában kimondta a szívet tépő szavakat, „Szomjúhozom” – a mi szeretetünkre volt szomjas. A szív az, ahol a szeretet lakik. A szívre vigyázni kell, és ennek legbiztosabb módja, ha megkülönböztetjük a valódi érzéseket a hamisaktól, a helyénvalót a helytelentől, „a megkeresztelt érzéseket a meg nem kereszteltektől”. Ha elmulasztjuk ezt a megkülönböztetést, akkor elkerülhetetlenül tönkretesszük az emberi érzelmek gazdag világát, és ez *negatív hatást gyakorol a nőkre*, akiket hagyományosan a „család szívének” tartunk.

A legnagyobb és legmélyebb vallásos és emberi élmények a szívhez kötődnek. A szívünkön keresztül leszünk sebezhetőek. Gonoszságaink megtörték a Megváltó szívét.<sup>147</sup> A szív az, ami szeretet, ami irgalmas, ami részvétellel teli, ami bűnbánatot érez, ami felsír a bűn láttán, amit megsebez a gonoszság. Szent Ferenc szíve vérzett, „mert nem szeretjük eléggé a szeretetet.” A szív az, ami szenved a szeretett lényel, és ami örömmel szenvedne a szeretett lényért. Krisztus azt mondja, hogy ő „szelíd és alázatos szívű”.

A lelki vezetés célja az, hogy az ember elméjét megtisztítsa, és elvezesse az igazság minél biztosabb és mélyebb megismerésére, és az akarat ezt megerősítse. De a bölcs lelki vezetés nagy súlyt fektet nem csak a helytelen érzések lenyesésére, hanem a tiszta szívben nyíló nemes, magasztos, nagylelkű érzések kivirágztatására is. Hogy a szentek szíve átalakul, legjobban a nagy férfi szentekből kisugárzó gyengédség mutatja. Gondoljunk Szent Bernát szentbeszédére, amit szeretett testvérének, Gerardnak a halálán mondott: „Kegyetlen halál! Egyet vettél el, de azzal egyszerre kettőt öltél meg, mert ami az életemből megmaradt, nehezebb a halálnál.”<sup>148</sup> Szalézi Szent Ferencre is gondolhatunk. Számtalan levele mutatja a gyengédség és a szent férfiasság csodálatos összefonódását. Ezek a szentek, Isten kegyelmének remekművei, a nagy férfi erényeket a női szelídséggel ötvözik. A nagy női szentek – miközben magukon hordják a női finomság illatát – sokszor mutatnak erőt és bátorságot, amelyeket szociológiailag általában a férfi nemnek tulajdonítanak. A természetfölöttire jellemző, hogy ezek a látszólag ellentétes tulajdonságok harmóniában egyesülhetnek.



Többek véleménye szerint az érzések metafizikai alsóbbrendűségét bizonyítja az a tény, hogy a testünk is szerepet játszik bennük (például szívünk gyorsabban ver, ha örömet vagy félelmet érzünk). A mély lelki tapasztalások kifejeződhetnek érvényes és erős testi megnyilvánulásokban. Ennek tagadása előítélet, melyet keresztény gondolkodásunkból száműzni kell. A kereszténység kezdettől fogva harcolt a gnoszticizmus sokszor visszatérő téves nézete ellen, mely elutasítja a testet, mint a gőg következményét. Mert az Ige testté lőn. Mióta a történelem legnagyobb eseménye megtörtént, világossá vált, hogy a mély szellemi és lelki tapasztalások fizikai megnyilvánulásait nem vethetjük meg. Ezt az igazságot az Énekek éneke is kifejezi: „*stipate me malis, quia amore langueo*” („üdítsetek föl almával, mert a szerelemtől egészen beteg vagyok!”).<sup>149</sup> Az ember test és lélek egysége; amint a test részese az emberi üdvösségnek vagy kárhozatnak, úgy helyénvaló, hogy földi életünk során a test tükörképe legyen a lélek tapasztalatainak. A test és az érzelmek kapcsolata nemcsak, hogy nem jele az alsóbbrendűségnek, de fényt derít az emberi test és lélek szoros összefonódására.

<sup>147</sup> Litánia Jézus Szentséges Szívéről („Jézus Szíve, gonoszságainkért megtört Szív”).

<sup>148</sup> Ratisbonne, *id. mű*, p. 225.

<sup>149</sup> Én 2,5.

A lélek és test egységének legerősebb megnyilvánulása a stigmatizmus jelensége. Természetesen szentté válhatunk Megváltónk sebeinek elnyerése nélkül is. De vannak hiteles esetek, amelyekben az ember teste részt vesz Krisztus kínszenvedésében a keresztfán, ami jól kifejezi mind a test és lélek egységét, mind azt a kapcsolatot, mely a Teremtője iránti szeretettől égő teremtmény, és annak óriási szenvedéséből való részesedés örömteli elfogadása között fennáll.

Szent Benedek olyannyira megértette ezt a kapcsolatot, hogy regulájában aláhúzza a tiszteletteljes testtartás jelentőségét a vallásos életben. Nem mindegy, hogy az ember térdel vagy áll, meghajol vagy nem, egyenesen ül vagy enged a „gravitáció törvényének”. A II. vatikáni zsinat egyik sajnálatos következménye, hogy eltörölték a kegyelet „külső” megnyilvánulásait, melyek érzéseinkhez szólnak. Eltűntek a szobrok a templomból, eltűnt a lila lepel is, amellyel Feketevasárnap után letakarták a szobrokat, feszületeket. Oly sok emlékeztető jelet elhagytunk az ismert százalmas következményekkel. Jeleket, melyek emlékeztetnek minket arra, hogy földi életünkkel Istent szolgáljuk. Szülőházamban, amit régen a katolikus Belgiumnak hívtak, nem tudtunk a fővárost körülvevő erdőkben vagy vidéki tájakon anélkül sétálni, hogy ne lássunk egy Krisztusnak, az Ő Szent Anyjának vagy valamilyen más szentnek emelt kápolnát. Ez állandóan emlékeztetett arra, hogy cselekedeteink mozgatórugója a hit. Az ördög mestere a pszichológiának, és tudja jól, mennyire erősítik hitünket a képi benyomások. A II. vatikáni zsinat szövegeiben biztosan nem szerepelt a hit azon fizikai jeleinek megsemmisítése, amelyek segítik érzelmi befogadóképességünket. Ki felelős ezért?



A test és annak nemes viszonya az érzelmekhez megleli igazolását a feltámadás tényében. Milyen mélységesen keresztény a test feltámadásának dogmája: embernek lenni egyet jelent a személy megtestesülésével. Ezért helyénvaló és igazságos, hogy földi életünk e társa részt kap örök sorsunk dicsőségéből vagy szegénységéből. Az ember lelke halhatatlan, és túléli testünk pusztulását; de az emberi természet teljessége megkívánja a test feltámadását. A lélek létezhet a test nélkül, de *megözvegyül, amikor a test meghal*; vágyakozik a társával való újraegyesülésre.

Az érzelmek eme rövid felméréséből látjuk, hogy alaptalan a nőket alsóbbrendűnek tartani azért, mert érzéseik központi szerepet töltenek be életükben. Ha a szívükben vibráló érzések nemesek, helyénvalók, jók, valódiak, megszenteltek és Istennek tetszők, akkor értékes ékszerek Isten szemében.

## VIII. rész. A női test misztériuma

Szent Bonaventura szerint a világ egy könyv, amely a Teremtő nagyságát hirdeti, de tudnunk kell a szöveget olvasni. Aki Isten kegyelméből mestere ennek a művészetnek, felismeri, hogy a teremtés gondolata bőséges szellemi táplálékkal látja el a lelket. Aki kinyitja a szemét, képes megfejteni az élettelen természetből, növényekből, állatokból, felhőkből, égbolttól szétáradó isteni üzenetet. Minden a nagy Király dicséretét zengi. A természet szépségei ékesszólóan beszélnek a Teremtő Szépségéről, amelyet szerényen visszatükröznek. Ezek Isten lábnyomai (*vestigia*) – mondja nekünk Bonaventura.<sup>150</sup> Ahogy ráérzünk erre az igazságra, nemcsak megértjük, hanem követjük is Szent Pál buzdítását, hogy szüntelenül imádkozzunk.<sup>151</sup> Mert a teremtésben minden Istenről beszél, csak ki kell nyitni rá szemünket és fülünket. Ugyanezekről szól Szalézi Szent Ferenc. Ez a szelíd szent ismételt hangsúlyozza, hogy a kozmosz bővelkedik analógiákban, amelyek lelkünket felemelik az anyagtól a szellemihez, a teremtménytől a Teremtőhöz.<sup>152</sup>

A női testről való elmélkedés elvezet minket a nők küldetésének rejtelmébe. Az első, amit észreveszünk, hogy a nők intim szervei nem láthatók. „Rejtve” vannak testükben. Ebben nyilvánvalóan különböznek a férfiaktól. Ez a tény gazdag szimbólumokban: ami rejtett, az általában misztikus, olyan, amit védeni kell indiszkrét tekintetektől. A nő testének szerkezete egy kertet szimbolizál, amit gondosan kell őrizni, mert a kert kulcsai Istennél vannak. Bizonyos értelemben az Ő tulajdona, ahogy az Énekek éneke a „*hortus conclusus*”-nak (elzárt kertnek) hívja,<sup>153</sup> aminek érintetlennek kell maradnia addig, amíg megengedi a menyasszonynak, hogy a kert kulcsait odaadja a vőlegényének. Milyen csodálatos, amikor az esküvő éjjelén a menyasszony ezt mondhatja a vőlegénynek: „Megtartottam ezt a kertet tisztán neked, és most, amikor megfogadtuk Istennek, hogy házasesetünket az Ő szeme előtt éljük (*in conspectu Dei*), megkaptam az engedélyt a kert kulcsainak átadására, és bízom abban, hogy félelemmel és reszketve lépsz oda be.” Milyen elszomorító, ha ezt a kertet már összetaposták piszkos lábak, és feldúlták buja vágyak. A vőlegénynek emlékeznie kell arra, hogy Isten engedélye szükséges ahhoz, hogy behatolhasson erre a szent helyre, és azt tisztelettel és hálával tegye.

E kert misztikus jellege a történelem legnagyobb eseményének, a Megtestesülésnek a jelképe, megismétlődése (*figura*) – Isten emberré lett, kilenc hónapig elrejtve a legtökéletesebb teremtmény, Szűz Mária méhében. Különös jelentőséggel bír, hogy ez az esemény (melyről Szent József nem is tudott) fülsiketítő csendbe burkolózott. A világ végérvényesen megváltozott, és senki sem tudott róla, csak egy alázatos Szűz. Az evilági események nagy zajjal történnek, Isten misztériumai titkosak és rejtettek. Ezért helyénvaló, hogy ez a világrengető esemény szent csendbe temetkezzen.

A női szervek nem csak „rejtve”, de *lepel* alatt is vannak. A fátyol misztériumot és szentséget jelent. Amikor Mózes lejött a Sínai hegyről, ahol hallhatta Isten szavát, elfátyolozta arcát a lenyűgöző kiváltságra válaszul. A katolikus templomokban a tabernákulumot lepellel takarják le, ha az Oltáriszentség ott tartózkodik. Ez a „fátyol” annyira a feminitás lényegéhez tartozik, hogy Szent Ágoston szerint, ha egy kislány erőszaknak,

<sup>150</sup> Saint Bonaventure, *The Mind's Road to God*, Part 1 (New York: The Library of Liberal Arts, 1953), p. 8. Magyarul is megjelent *A lélek útjai Istenhez* címmel (Kapisztrán Ny., Vác, 1940).

<sup>151</sup> 1Tessz 5,17.

<sup>152</sup> Lásd szintén: Dietrich von Hildebrand, *Transformation in Christ*, “Recollection and Contemplation”, Chapter VI.

<sup>153</sup> Én 4,12.

fajtalankodásnak, házasságtörésnek köszönheti életét, kis testét akkor is megilleti ez a misztikus takaró.<sup>154</sup> A szüzesség fátyola különleges női kiváltság.

A szüzességnek a keresztény életben betöltött rendkívüli méltósága miatt a nők biológiai felépítése azt mutatja, hogy reprodukív szervei a szentség bélyegét viselik, és különleges módon tartoznak Istenhez. Ezért a nő küldetése a tisztaság védelme. Ennek ismeretében érthető, hogy hagyományosan, ha egy nő vétkezik a hatodik parancs ellen, jobban elítélik, mint a hasonlóan vétkes férfit. Ez magában igazságtalannak tűnik, mert Isten előtt a fajtalankodás vagy a házasságtörés bűne egyformán súlyos, akár férfi követi el, akár nő. De ha figyelembe vesszük, hogy az intim szféra különösen a nőkre van bízva – akiknek a tisztaság erényét őrizniük kell –, akkor a nők társadalmi elítélésének szigorúsága érthető. *Amikor egy bizonyos feladat bizonyos személyekre van bízva, és ezek a személyek nem teljesítik azt, nagyobb metafizikai diszharmóniát idéz elő, mint amikor ugyanaz a mulasztás olyan személy hibája, akit nem bíztak meg ezzel a feladattal.* Az ilyenek hivatásuk elárulásával különös módon bemocskolják magukat. Annak ellenére, hogy súlyos igazságtalanságok történnek ebben a tekintetben (hány bukott nőt közösiségek ki irgalmatlanul a társadalomból, amikor a férfiaknak gyakran megbocsátanak, mondván, hogy „félreléptek”), ez az „igazságtalanság” abban a hallgatóságos elismerésben gyökerezik, hogy a nőknek kivételes küldetésük van. A társadalom nagyon is tudja, hogy a nők tisztasága a keresztény társadalmak összetartó kapcsa, sőt bármely civilizált társadalomé. Amikor elárulja küldetését, nem csak Istent bántotta meg, hanem lelkileg megsebesítve magát, megsebesíti az egész Egyházat és társadalmat is.

A test és lélek egysége különlegesen szoros a nőben. A nő különleges módon „testesült” meg. Ez magyarázza, hogy amikor a nő magát adja, teljességgel adja magát; és amikor bemocskolja magát, óriási a kár. De a katolicizmus, mely bővelkedik irgalomban és reményben, hirdeti, hogy Isten mindent újjá tud teremteni. Ámbár „szép szüzességed gazdag értékét”<sup>155</sup> nem lehet visszaszerezni, ha elveszett, a bűnbánat könnyeire válaszoló isteni könyörület mégis felemeli a bűnöst, és nagy szentté teheti. Szent Mária Magdolna jut itt eszembe. Ugyanez áll Kortonai Szent Margitra is.

Másrésről, akiket Isten kegyelme megoltalmazott, alázatosan köszönjék meg Neki. Szívükben ezt mondják: „Ne nekünk, Uram, ne nekünk, hanem nevednek szerezz dicsőséget.”<sup>156</sup> Jaj annak a szűznek, akinek tisztaságát a gőg foltja szennyezi, aki kárörvendően tekint szüzességére, aki „értékesnek” és másnál kiválóbbnak gondolja magát, mert „érintetlen”, és abban a tévhitben él, hogy „erénye” saját érdeme. Ilyenkor Krisztus szavait idézem: „a cédák megelőznek benneteket az Isten országában.”<sup>157</sup>



Isten a férj és a feleség együttműködését kéri az újabb emberi lény létrehozásához. De emlékezniük kell, hogy mivel maguk is teremtmények, csak továbbadni tudják az életet, megteremteni nem. Hacsak nincs a férjnek életerős spermája és a feleségnek egészséges petesejtje, a megtermékenyítés nem történhet meg. Bizonyos dolgok megléte nemcsak szükséges, hanem elengedhetetlen a nemzés sikeréhez. Egyedül Isten teremtheti a lelket, az nem a szülőktől származik. A lélek nem valami meglevő dologból lesz, az egy teljesen új teremtmény. Emberi lények nem tudnak a semmiből valamit létrehozni.

<sup>154</sup> Saint Augustine, *On Virginité*, X, 10 (Paris: Desclée de Brouwer, 1939), III, p. 213.

<sup>155</sup> Shakespeare: *Szentivánéji álm*, 2. felvonás, 1. szín, Arany János fordítása.

<sup>156</sup> Zsolt 115(113b),1.

<sup>157</sup> Mt 21,31.

Ahogy előbb említettük, a nők különleges szerepét az élet továbbadásában mutatja az a tény, hogy mielőst a nő megfogam (és a fogamzás a házastársi egyesülés után órákon belül végbemegy), Isten megteremti *testében* a gyermeke lelkét. Ez Isten és a leendő anya között közvetlen „kapcsolatot” jelent, amelyben az apának egyáltalán nincs szerepe. Ez a kapcsolat a női testet a szentség jegyével látja el, mert Isten és a teremtményei közötti bármilyen közelség Isten szent bélyegét kapja. Ez az isteni „érintés” szintén egy különleges női kiváltság, amit minden áldott állapotú asszonynak nagy hálával kell fogadnia.

Ha az iskolai szexuális felvilágosítás mellőzné az erkölcsi elferdülések és a különböző mesterséges fogamzásgátlások témáját, és inkább ezekről a magasztos katolikus igazságokról beszélne, a tisztaság újra a fiatalság vezérsillaga lenne, mint volt századokon át, amikor a katolikus élet virágzott.

A gyermek születése is szent esemény. Bár a szülés kínjai, melyeket a nő elszenved, az eredeti bűn szörnyű következménye, a katolikus tanok szépsége megvilágítja, hogy a nő vajúdása és jajkiáltásai, amelyek egy új emberi élet világrahozatalát kísérik, mélységes szimbolikus jelentéssel bírnak. Mint ahogy Krisztus is elszenvedte a keresztre feszítés iszonyú kínjait, ugyanúgy a nő is megkapta a szenvedés drága kiváltságát azért, hogy egy újabb, Isten képére és hasonlatosságára teremtett ember léphessen a világba. Ilyen összefüggésben írja Chesterton: „Nem hiheti a nemek egyenlőségét az, aki látja a nők félelmetes kiváltságát.”<sup>158</sup> A várandósság alatt a jövő anyja tulajdonképpen két lelket hord magában: sajátját és gyermekéjét. Chesterton bizonyára erre utalva írta: „Semmi sem múlhatja fölül a női nem felsőbbrendűségét, még a fiúgyermek is születésekor jobban kötődik anyjához, mint apjához.”<sup>159</sup>



Az egyik fontos célunk az egész könyvön keresztül annak a széles körben elterjedt előítéletnek a felszámolása, amely ostobán azt állítja, hogy a zsidó-keresztény hagyomány – és különösen a Katolikus Egyház – diszkriminál a nőkkel szemben. De a média olyan hatásosan terjeszti ezt az új „evangéliumot”, hogy sok apáca otthagya a kolostort, és csatlakozott a nők boldogtalan seregéhez, melynek küldetése szembeszállni az újonnan felfedezett halálos bűnnel, a szexizmussal. Ez szemükben olyan súlyos, hogy minden más bűn Istennel szemben eltöri mellette. Ez a súlyos eltévelyedés csak azokban a lelkekben jelentkezhet, amelyek természetfölötti érzéke megsérült, sőt elpusztult.

## A nőiség misztériuma

A nők titokzatosabbak a férfiaknál. A művészetben ezt jól mutatja minden idők egyik leghíresebb festménye, Leonardo da Vinci *Mona Lisája*. Órákig szemlélhetjük ezt az arcot, és minél tovább nézzük, annál erőteljesebben érzékeljük az ebből a női jelenségből kiáradó titokzatosságot. Elképzelhetetlen, hogy egy férfi portré ehhez hasonló kifürkészhetetlen mélységet ábrázoljon. A férfiak ezért gyakran panaszkodnak, hogy „nem értik a női pszichét”. Mivel a férfi „lineáris” típusú, inkább vezeti őt racionális meggyőződés, kevésbé titokzatos, meg kell tanulnia „túllépni” önmagán, ha elmélyülő kapcsolatot akar kialakítani a nővel. A nőknek is ehhez hasonlóan fölül kell emelkedniük önmagukon, hogy megértsék a férfi pszichéjét, de ez valószínűleg könnyebb nekik, mint ugyanez a férfiaknak.

<sup>158</sup> G. K. Chesterton, *id. mű*, p. 192.

<sup>159</sup> *Uott.*, Chapter I, p. 3.

Természeténél fogva a nő fogékonyabb, jobban rá van hangolva a másokra. Könnyebb neki az empátiát gyakorolni, magát más helyében érezni.

Ebből következően helyénvaló a „nőiség misztériumáról” beszélni. Ezt a misztériumot szimbolizálja, amint láttuk, a fátyol, ami talán az egyik oka annak, hogy Szent Pál a nőknek fejük letakarását tanácsolta a templomban. Sajnálatos, hogy ezt a mélyen gyökerező szokást – ami távol áll a nők lealacsonyításától, ahogy ezt a feministák unalomig hajtogatják, hanem tiszteletük kifejezése volt inkább – a II. vatikáni zsinatot követően elhagyták, annak ellenére, hogy ezt a zsinat nem követelte meg.

Rámutattunk arra, hogy a női nemzőszervek rejtve vannak, nem „külsők”, nem láthatók. Ezért indokoltan mondhatjuk, hogy a „második nem” titokzatosságba van burkolva, és amikor elárulják ezt a rájuk bízott titkot, nem csak magukban tesznek kárt, hanem az egész társadalomban és különösképpen az Egyházban. Az elmúlt negyven év félelmetes szexuális dekadenciája visszavezethető, legalábbis részben, a divatvilág jól megszervezett támadásához, amivel ki akarják ölni a lányokból a „szent szemérem” érzését minden iránt, ami személyes, intim és elfátyolozandó. A nő misztériumához szolid öltözködés illik. *Noblesse oblige*.<sup>160</sup> A mai divat arra irányul, hogy megsemmisítse a nők saját nemük méltósága iránti érzékenységét. Kimondhatatlan szomorúságot kell éreznünk, amikor látjuk a nyugati világ fiatal lányait szinte meztelenül járni-kelni, miközben a hindu és muszlim nők szolidan, elegánsan, méltóságteljesen öltözködnek. Kétségtelenül valamilyen háttérből irányító erő indította útjára ezt a dekadens divatot, melynek célja a női méltóság aláásása.<sup>161</sup> Mai társadalmunk állapota megérteti velünk, hogy az, amikor a nő „már nem képes a szegénytől elpirulni”, vészjósló jele annak, hogy társadalmunk az erkölcsi összeomlás határán áll. A nőket nagy felelősség terheli ebben, mert elárulták emberi és erkölcsi küldetésüket. Ha a nő tiszta, a férfi tiszteli őt, sőt hódol előtte, és maga is meghallja a tisztaságra, erkölcsösségre szóló felhívást.

A mértéktartásra nevelést egész fiatal korban kellene kezdeni. A kislányokat gyengéden meg kell tanítani a testük tiszteletére. Szent Benedek értette a testtartás és a mozdulatok hatását lelkünkre. Ez magába foglalja a nő öltözködését, ülőhelyzetét, azt, hogy nem teszi egyetlen módon keresztbe a lábát, nem visel rövidnadrágot, amely ugyan megengedett a férfiaknak, de bizonyosan sérti a női test misztériumának tiszteletét.

Érdekes, hogy miközben külön misék léteznek az apostoloknak, pápáknak, püspököknek, gyóntatóknak, apátoknak, mártíroknak, a nők számára csak kétféle kategória létezik: szüzek és nem-szüzek, illetve mártírok és nem-mártírok. Krisztus jegyese, az Egyház külön misét ajánl fel a szüzeknek. Ilyen kiváltsága nincs a nőtlen papoknak. Ezzel az Egyház elismeri azt a különleges méltóságot, amelyben Isten a nőket részesítette. Ennek értelmében a szüzesség különbözik a nőtlenségtől. Míg *mindkettő*, a nőtlenség és a szüzesség is önmagunk felajánlása Istennek, a szüzesség rendelkezik egy további erénnyel: annak a szervnek a felajánlásával (a nő méhéről van szó), amely, Isten végtelen kegyelméből, az Istenembert óvta kilenc hónapon keresztül. Megkockáztatjuk a merész gondolatot, hogy a női szervek elrejtése előjele volt Isten tervében annak, hogy női méh fogja magába rejteni a Dicsőség Királyát, azt, „akit az egész világegyetem nem tud magában foglalni”.

Ha egy kislánnyal megértetjük a rábízott nagy titkot, a tisztaságát meg fogja őrizni. A tiszteletet, melyet saját testük irányában kifejeznek, észreveszi a másik nem. A férfi képes megérteni a test beszédét (body language), és nem kockáztatja meg a megaláztatást, ha a nő elutasítása bizonyos. Látva a nő diszkrét viselkedését, megértik a jeleket, és annak

<sup>160</sup> A nemesség kötelez (Ford.).

<sup>161</sup> Idézet: *Congressional Record*, Volume 113 (1967), pp. 28848–28849.

megfelelően tisztelettel közelednek a női nemhez, nem a mai brutális tiszteletlenséggel, amely szabadjára engedi a bujaságot és tisztátalanságot.



A szekuláris evangélium hirdeti, hogy a szexualitás ösztön, ami semmiben sem különbözik más ösztönöktől, például az éhségtől és szomjúságtól.<sup>162</sup> A ma uralkodó elmélet szerint, mint ahogy ezek az utóbbi ösztönök megkövetelik a kielégítésüket, ugyanúgy a szexuális kényszernek is megvannak a jogai, és az embernek hallgatnia kell rájuk, és teljesítenie a követelésüket. A fiataloknak bemagyarázzák, hogy a szex „egészséges”, és elfojtása különféle pszichológiai zavarokhoz, komplexusokhoz és egyéb problémákhoz vezet.

Valójában *nem igaz, hogy a szexualitás ösztön, mint az éhség és a szomjúság.* A szexualitás nem csak feltétlenül mélységes és komoly dolog (amit nem lehet minden ösztönről állítani), hanem a legerősebb emberi vágy, ami a szeretet szolgálatára hivatott. Egyedül a szeretet adja meg a szexualitás igazi lényegét, ami örökre rejtve marad az előtt, aki csak a biológiai oldalát látja. A szexualitás különbözik a többi ösztöntől, ami abból is világos, hogy egy másik személy is szerepet játszik benne. Az étel és ital élettelen. A szexualitásban az embernek társa van, aki Isten képére és hasonlatosságára teremtett, és akihez csak tisztelettel szabad közelíteni. Hányan szenvedtek sérülést – sokan életre szólót –, mert játékszerként kezelték! Az ételt éhségünk csillapítására használjuk, az itallal szomjúságunkat oltjuk, és tudatában vagyunk annak, hogy ezek az élettelen dolgok minket szolgálnak, „számunkra léteznek”. A vizet nem „szeretjük” önmagáért, a víz eszköz szükségünk kielégítésére. Amint Kant állítja, a másik személyt sohasem használhatjuk eszközként.<sup>163</sup> A partner személyének méltósága megkívánja a tiszteletet. A másik személy nem eszköz, nem játékszer, ami élvezetet szolgáltat. Ez egyedül is elég ok arra, hogy megértsük a szexualitás mélységes komolyságát.

Továbbá, mivel a szexualitás komoly és intim dolog, feltárulkozással jár, amint a Teremtés könyve írja: „Az ember megismerte feleségét, Évát”.<sup>164</sup> Ez szüksézává, de sokatmondó kifejezése annak, hogy a házastársak a kölcsönös odaadásában páratlan módon kinyilatkoztatják magukat a másinak. Ez az önkinyilatkozás csak Isten engedélyével lehetséges, hisz Hozzá tartozunk. Ugyanakkor önmagunkat adományozzuk oda, ami természeténél fogva teljes elkötelezettséget kíván a másik személy felé. Egyszerre nem adhatjuk magunkat több személynek. Nem adhatjuk magunkat másnak is, csak annak, akivel életünket összekapcsoljuk a házasság szentségében.



Mivel a szexualitás szentség jellegű, mivel félelmetes mélységű, és mivel különleges módon Istenhez kapcsolódik, a visszaélés vele súlyos véték. Ha a szexualitást szórakozásnak tekintjük, akkor megszentégtelenítjük, és a vele való visszaélés (ha a bűn minden feltétele fennáll, vagyis tudva és akarva tesszük), halálos bünné válik, ami elszakít minket Istentől. Ez a megszentégtelenítés még nyilvánvalóbb, ha megfontoljuk, hogy a szexualitás összefonódik az élet továbbadásával, ami misztikus együttműködés a házastárral és Istennel az új emberi

<sup>162</sup> Lásd Dietrich von Hildebrand, *Purity* (Steubenville, OH: Franciscan University of Steubenville Press, 1995), Chapter 1, p. 3.

<sup>163</sup> Immanuel Kant, *Fundamental Principles of the Metaphysic of Morals* (New York: The Library of Liberal Arts, 1949), p. 46. Magyarul is megjelent *Az erkölcsök metafizikájának alapvetése* címmel (Gondolat, Budapest, 1991).

<sup>164</sup> Ter 4,1.



élet létrehozásában. Ha elválasztjuk a szeretetet a gyümölcsétől, akkor elvetjük a magot, ami azután elpusztítja. Nem véletlen, hogy azok a házasságok bomlanak föl leggyakrabban, amelyekben mesterséges születésszabályozókat használnak.

Nem élhetünk étel és víz nélkül. Igaz, hogy néhány misztikusnak egyedül az Oltáriszentség volt a tápláléka, de ez csodás módon történt. De az nem igaz, hogy az ember nyomorékká válik, ha nem él szexuális életet. Megszámíthatatlanul sok szent, férfi és nő egyaránt, élt önmegtartóztató életet, vagy fogadott és tartott meg szüzességet, és mégis mindnek sugárzó, teljes személyisége volt, és sokuk élt meg magas kort. Képzelnék el, milyen neveléses lenne, ha egy egészséges fiatalember hirtelen holtan esne össze, a hatóság megkövetelné a boncolást, és a korboncnok pár órás figyelmes vizsgálat után kijelentené, hogy a halál oka: szüzesség. Mindenki tudja, hogy ez lehetetlen. De ismerünk olyan fiatalon elhunytakat, akik habzolták a szexet és elkaptak betegségeket, melyeket a szigorú természet kapcsolt a szexuális eltévelyedésekhez.

Többször említettük, hogy minden bűnnel együtt jár a bűnhődés. Nem számítva a súlyos fertőzés veszélyét, a buja emberek sose ízlelik meg a kölcsönös szereteten és megbecsülésen alapuló szexuális egyesülés megigéző szépségét. De igenis megtapasztalták a szenvedély mérgező kitörését és a felfokozott élvezetet, ami odaszögezi a lelket a testhez – ahogy Platón írta századokkal ezelőtt.<sup>165</sup> A kölcsönös önátadás öröme viszont, mely a reszkető tisztelet velejárója, sose lesz az övék. Ézsau eladta elsőszülöttsége jogait egy tál lencséért. Ezek a szerencsétlen emberek a falánkságot a szeretet elé helyezik. Hasonlóan Freudhoz, aki egész életét a szexualitás tanulmányozására áldozta, és sose talált rá annak igazi értelmére. Azok az emberek, akik ügyesen bánnak a szexualitás eszközével, sose tapasztalják meg annak igazi értelmét és szépségét. Amint Alberich Wagner Nibelung gyűrűjében, ezek az emberek megtapasztalják a kéjt, de büntetésük az, hogy sose ízlelik meg az igazi szerelem édességét.

## Anyaság

Kevés férfi részesül a papság hívásában, viszont minden nő, kivétel nélkül, megkapja az anyaság hívását. A szentéletű Mindszenty bíboros könyvet írt az anyaságról – a saját szentéletű édesanyja inspirációja és példája nyomán –, amely az erről a témáról írt legfenségesebb elmélkedéseket, gondolatokat tartalmazza. Valóban, „az anyaság Isten gyengédsége”.<sup>166</sup> Az anyaság a nő nagy karizmája, ami megfelel a papság karizmájának, amely némely férfinak megadatott. Isten döntése szerint ez a két karizma nem azonos.

*Az örök nő* című könyvében Gertrud von le Fort így ír: „Anyának lenni és anyai érzni azt jelenti, hogy elsősorban a tehetetlenekhez fordulunk, és a föld minden kicsi és gyenge teremtményével szeretettel és segítőkészséggel törődünk.”<sup>167</sup> Az abortusz legalizálásának ördögi következménye az, hogy azokban a szerencsétlen nőkben, akik megengedték gyermekük meggyilkolását, kiölte az anyaság szentségének érzetét. Az abortusz nem csak az ártatlant öli meg, hanem megöli a nőt is lelkiileg. Akik szerető figyelmüket dekadens társadalmunk ezen áldozataira irányítják, jól tudják, hogy a lelkeken keletkező sérülés olyan mély, hogy egyedül Isten malasztja tudja begyógyítani. A nő lelke anyainak rendeltetett. Amikor ezt a magasztos hivatást lábbal tiporják, a nő „elveszti nemiségét”, és „halálos betegséget” érez. Az anyaság fenséges hivatás, és annak ellenére, hogy a férfi hálátlan szíve megfélemez az édesanyja fájdalmairól, amivel őt világra hozta és vég nélküli áldozatairól, mellyel őt felnevelte, tudjuk, hogy amikor a csatamezőn szembenéz a halállal, utolsó szavai,

<sup>165</sup> Plato, *Phaedo*, XXXIII, p. 83. Magyarul is megjelent, *Platón összes művei I–III.* címmel (Európa, Budapest, 1984).

<sup>166</sup> Paul Evdokimov, *id. mű*, p. 162.

<sup>167</sup> Gertrud von le Fort, *id. mű*, p. 78.

utolsó gondolatai gyakran édesanyjához térnek vissza. A haldokló katona ezt kiáltja:  
„Édesanyám!”<sup>168</sup>

---

<sup>168</sup> Lásd Gereon Goldman, *On the Shadows of His Wings* (San Francisco: Ignatius Press, 1999), pp. 104–105.  
Lásd még Eugenio Corti, *The Red Horse* (San Francisco: Ignatius Press, 2000), p. 255.

## IX. rész. Mária és a női nem

A női lét kiváltságát jól mutatja az a tény, hogy Mária – a legtökéletesebb teremtmény – nő volt. Minden leánygyermek, a Szent Szűzhöz hasonlóan, egy misztikus fátyollal születik, amely elfedi női szerveit. Minden nőnek van méhe, ami kiváltság, mert a világ Megváltója is egy anyaméhben bújt meg. Minden nőnek vannak emlői, és minden nőnek el kellene gondolkodnia azon, hogy a legszentebb teremtmény a világegyetem királyát szoptatta. Minden anya, aki emlőivel táplálja gyermekét, ugyanazt teszi, ami századokkal ezelőtt történt Betlehemben, Egyiptomban és Názáretben. Mivel a női természet folytán erős kapocs köti a nőt a Szent Szűzhöz, a nőnek követnie kell Szűz Mária erényeit: legelső sorban sugárzó alázatosságát. Szent Ágoston mondja, hogy tapasztalt csodálatraméltó erényeket a pogányok között (gondoljunk itt Szókratészre), de soha, soha nem találkozott olyan pogány emberrel, aki az alázatosság erényét birtokolta volna.<sup>169</sup> Ennek oka az, hogy ez az erény a természetfölötti világban gyökerezik, ezért nem birtokolják azok, akik evilági korlátok között élnek. Az alázatos ember retteg, ha alázatosnak hívják, és szenved attól, ha dicsérik ennek a nehezen megszerezhető erénynek a birtoklásáért. A büszke ember viszont akar hallani az „alázatosságáról”, és sütkérezik ebben a dicséretben. Ha másokhoz hasonlítjuk magunkat – legyen az fizikai, szellemi vagy lelki összehasonlítás – mindig találunk nálunknál szerencsétlenebbeket. Könnyen megvigasztalódunk, ha hiányzik belőlünk valamilyen talentum, mert egy másik embernek még kevesebb jutott. Mindannyian ismerünk csúnya embereket, akik előszeretettel mutatnak rá még csúnyábbakra, akiknek még kevesebb van a tarsolyukban.

Az alázatosság azonban elkerüli a tisztán emberi összehasonlítást. Ez az erény arra tanít minket, hogy meztelenül álljunk a Teremtőnk elé, aki a végtelen tökéletesség és szentség. Ez a szembesítés térdre kényszerít minket, és azt mondatja velünk, hogy „por és hamu” vagyunk, ahogy Ábrahám is mondta, miközben könyörgött Istenhez Szodoma és Gomorra megkíméléseért. Elképzелhetetlen, hogy az ember áll az egy igaz Isten előtt, és kitar illúziójában, hogy ő „valaki”. Minden, ami a miénk, Istentől jövő ajándék, egyedül *semmik* vagyunk, és visszazuhanunk a semmibe, ha Isten keze nem tartja fenn létünket a *concursum divinum* (isteni közreműködés) által. Isten és ember eme szembeállítása összezúzhat minket és metafizikai kétségbeesésbe taszíthat (emlékezzünk Szent Péter felkiáltására: „Uram, menj el tőlem, mert bűnös vagyok!”).<sup>170</sup> De semmiségünk felismerésének együtt kell járnia azzal a tudattal, hogy a végtelenül jó és irgalmas Isten szereti teremtményeit, ezeket a szegény koldusokat, akiket lovaggá ütött azáltal, hogy saját képére és hasonlatosságára teremtette őket. Abban a pillanatban, amikor felismerjük mind nyomorúságunkat, mind nagyságunkat, annak tudata, hogy Isten szeret minket, mindent elsőprő örömben részesít, és semmiségünket választjuk, mivel az, aki szeret, és akitől tanultuk a szeretetet, a mindenség.<sup>171</sup> A szerető házastársat örömmel tölti el házastársa felsőbbrendűsége. Milyen örömteli érzés annak tökéletességén elmélkedni, akit szeretünk. Milyen öröm a hála himnuszát énekelni, amiért ez a csodálatos lény leereszkedik hozzánk és szeret minket. Minden szent boldogan jelentette ki saját semmiségét és bizalmát abban, aki „nagy dolgokat cselekszik bennünk”.

<sup>169</sup> Saint Augustine, *Commentary on the Psalms* (Psalm 31), Volume II (New York: Newman Press, 1961), p. 87.

<sup>170</sup> Lk 5,8.

<sup>171</sup> Blaise Pascal, *Pensées* (texte de Léon Brunschvicg; introduction par Emile Faguet) (Paris: Nelson, 1949), p. 416.

Ez Szűz Mária első nagy leckéje számunkra, amikor a *Magnificatban* megadta válaszát Isten felfoghatatlan ajándékára. Amikor az angyali üdvözléteből megtudta, hogy Isten őt választotta tabernákulumnak, amelyben isteni Fia megtestesül, meglepődött. Nem érezte magát méltónak a kegyre, amit kapott. És szűz volt, hogy válhat egy szűz anyává? Amikor az angyal megmagyarázta neki, hogy a Szentlélek beárnyékolja őt, alázatosan Isten szolgálóleányának nevezte magát, és a befogadókészség női karizmájával mondta: „*legyen nekem a te igéd szerint*”. Tudta, hogy áldott állapotán Szent József megütözik, akinek nem volt fogalma menyasszonya mérhetetlen ajándékáról, de Mária bízott abban, hogy Isten megóvja választottja jó hírét. Hite határtalan. Később megtudja, hogy szívét majd tör járja át, és a jövőben részesülnie kell Fia szenvedésében. Ezzel élete visszhangozza a Sirmak könyve 1,12 versét: „Ó, ti mindnyájan, akik jártok-keltek az úton, nézzetek ide és lássátok: Van-e oly fájdalom, mint az én fájdalomam?”, vagy Izajásban: „Fordítsátok el arcotokat tőlem, mert keserves sírás fojtogat. Ne próbáljátok vigasztalni”.<sup>172</sup> Szűz Mária kitartóan imádkozik, néma, összeszedett, szeretettel teljes, a háttérbe húzódik, és anyaságán keresztül mégis a világ felé dicsőségben ragyog.



Szűz Móriában a nőknek adott két kiváltság egyesül: szüzesség és anyaság. Szüzessége tanúságtétel a maga teljes odaajándékozásáról Istenének és Teremtőjének. Tudja, hogy méhének misztikus kertjét érintetlenül kell tartania a férfitől, hogy ne csak szüzességének fátyola maradjon érintetlen, mielőtt Krisztus megfogamzik, de úgy maradjon születése után is, mert senki sem méltó azon a szent helyen lakni, ahol Ő talált emberi menedéket kilenc hónapig. A nőknek választaniuk kell a biológiai anyaság és a szüzesség között. Mindkét hivatásnak megvan a méltósága, de nem összeegyeztethetők. Aminthogy a papság és az anyaság nem egyesülhet egy személyben, Isten döntése szerint a biológiai anyaság és a szüzesség sem. Isten egy kivételt tesz, a názareti gyönyörű virágért, akit Fia anyjának választott ki.<sup>173</sup> „Áldott és tiszteletreméltó vagy, Szűz Mária, mert szüzességed sérelme nélkül a Megváltó anyja lettél. Szűz szülője Istennek. Az, akit az egész világ nem tud befogadni, emberré lévén, tebenned lakozott.”<sup>174</sup>



De Mária szüzessége és anyasága tanúsítja a szüzesség mérhetetlen spirituális termékenységét is. A szűz, aki teljesen felajánlja magát Istennek, nem lehet meddő. Ő is meghívást kap az anyaságra, de az ő anyasága lelki természetű, és ebből következőleg nyitott az egész világra. Egy biológiai anya, különleges esetekben, világra hozhat huszonnégy gyermeket (Sziennai Szent Katalin a huszonnegyedik gyermeke volt Lapának). Egy Istennek felajánlott szűz lelkek millióinak anyjává hivatott, akiknek fájdalmát viseli a szívében, és akiket segít az örök életre megszületni. Paul Evdokimov írja „*La femme tient avant tout ce charisme maternel d'enfanter le Christ dans les âmes des hommes.*” (A nő legfontosabb anyai karizmája az, hogy képes az ember lelkében világra hozni Krisztust.)<sup>175</sup>



<sup>172</sup> Iz 22,4.

<sup>173</sup> Boldogságos Szűz litániája.

<sup>174</sup> Szeptember 12.: Mária szentséges neve ünnepének könyörgése, in *Magyar-latin misszálé az év minden napjára* (össz. Szunyogh Xavér Ferenc), Szent István Társulat, Budapest, 1933, 1145. o.

<sup>175</sup> Paul Evdokimov, *id. mű*, p. 220.

Mária az a teremtmény, aki feltétel nélkül elfogadta teremtményi voltát minden korlátjával és gyengeségével, bízva az Úrban, aki látván szolgája alázatosságát, nagy dolgokat visz végbe lelkében. Azok a nők, akiket ismételten gyengének vélnek, megkapják Máriában a nekik kijáró dicsőséget. Nagyszerű érzés gyengének lenni, ha a végtelenül szerető és végtelenül hatalmas Isten a támaszunk, akinek semmi sem lehetetlen. Ezt a „gyengeséget”, finomságot és törékenységet (Szűz Máriát a liturgia a szelídek szelídjének hívja) a kegyelem átváltoztatja, amit a liturgia szépen fejez ki, amikor Názáret illatos virágát „csatarendben álló tábor”<sup>176</sup>-nak mondja. Mária „félelmetes, mint a zászlós hadak”.<sup>177</sup>

„Isten sosem keltett ellenségeskedést, csak egyszer, ami viszont kibékíthetetlen: ami Mária, az Ő kiváló anyja és az ördög között, a boldogságos Szűz gyermekei és szolgálói és Lucifer gyermekei és szolgálói között létezik. A Sátán jobban fél Szűz Máriától, mint minden angyaltól és embertől, de bizonyos értelemben jobban, mint Istentől magától. Nem mintha Isten haragja és hatalma nem lenne végtelenül nagyobb a Szűz Máriáénál, de a Sátán – büszkesége miatt – végtelenül többet szenved, ha Isten egy kis szerény szolgálólányától szenvedni el a vereséget és a büntetést, és az ő alázatossága jobban lesújtja, mint az isteni erő. Az ördögök jobban félnek Szűz Mária egyetlen lélekért elhangzó sóhajától, mint az összes szent imádságától, és Szűz Mária egyetlen fenyegetésétől, mint bármilyen kínszenvedéstől.”<sup>178</sup>

Nincs olyan emberi lény, aki annyi hatalmat kapott volna, mint ő, mivel nincs olyan emberi lény, aki annyira akart szeretni és szolgálni, mint ő. A szeptember negyedik vasárnapja előtti szombat liturgiájának része ez a csodálatos ima: „*Adonai, Domine, Deus magne et mirabilis, qui dedisti salutem in manu feminae, exaudi preces servorum tuorum*” („Ó Adonai,<sup>179</sup> nagy és csodálatos Isten, az üdvösséget az asszony kezébe adtad, hallgasd meg szolgálód könyörgését). Mindent adni és ezt kiváltságnak tekinteni – az oka annak, hogy Szűz Mária az, „aki minden eretnekséget megcáfol”. Az egyházatyák, az egyházdoktorok, az igaz katolikus teológusok mind a katolikus ortodoxia védelmére hivatottak. De az alázatos názáreti Szűz az, aki ledönt *minden eltévlyedést*, melyet az ember ellensége terjeszt, sajnos néha éppen azon teológusokon keresztül, akiknek küldetése a kinyilatkoztatott igazság védelme. „De micsoda misztérium, hogy a szegény, gyöngye emberiség – amely természeténél fogva az angyalok alatt áll – van kiválasztva, hogy az angyalok királyát és királynőjét adja.”<sup>180</sup> Minden nőnek hálától kell reszketnie, amikor a liturgiának a fenti szavait hallja, melyek megvilágítják azt a méltóságot, melyet Szűz Márián keresztül a megváltás tervében betöltenek.



Mária tisztaságának illata megszámlálhatatlan lelket indított arra, hogy Istennek felajánlja a „szüzesség... gazdag értékét.”<sup>181</sup> Mária felfedte a nőiség nagyszerűségét és fenségességét a „gyenge nemnek”. Az elmondottak fényében csodálkoznunk kell azon, hogy a feministák oly sok nővel elhitették, hogy a római katolikus egyház nőellenes, lenézi őket. Valójában ennek az ellenkezője igaz. Mária sajátos módon felemelte a nőket, és az a tény, hogy nincs „hatalmuk” az Egyházban, szintén jele Isten szeretetének a „gyenge” nem irányában.

<sup>176</sup> Én 6,3 (ezt az idézetet a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat fordításából vettük, Budapest, 2017).

<sup>177</sup> Én 6,10.

<sup>178</sup> Guéranger, *id. mű*, p. 205.

<sup>179</sup> Isten héber neve (Ford.).

<sup>180</sup> *Uott.*, p. 169.

<sup>181</sup> Shakespeare: *Szentivánéji álom*, 2. felvonás, 1. szín, Arany János fordítása.

Biztonságosabb engedelmeskedni, mint parancsolni, és csak az igazán érdemes a vezetésre, aki nem csak megtanulta az engedelmességet, hanem előnyben részesíti azt, és csak vonakodva – a kereszt terhe alatt – hajlandó parancsot adni. Ezt az igazságot állandóan ismétli az Egyház. Romano Guardini írja: „A keresztény szív mindig elsőbbséget adott a csendes, a belső igazságért és a szeretet mélységeiért küzdő életnek a külső cselekvés fölött, még ha ez a legmerészebb és legkiválóbb is lenne. Mindig elébe helyezte a beszédnek a hallgatást, az eredménynek a szándék tisztaságát, a munka eredményének a szeretet nagylelkűségét.”<sup>182</sup> A legnagyobb győzelem a Kálvárián történt, éppen azzal, ami végső vereségnek tűnt, és annak halálával, aki engedelmes volt mindhalálig.

Egy érdekes történet: Sok évvel ezelőtt férjem egy fiatal zsidó tanítványa megtalálta az utat az Egyházba. Karthauzi szerzetes lett, és miután kiképezték őt a Nagy Karthauzi Anyakolostorban (a *Grande Chartreuse*-ban), és eltöltött pár évet Angliában, az Egyesült Államokba küldték, az ország legfontosabb karthauzi kolostorába. Perjel lett, és újraválasztották minden egyes alkalommal, amikor előljáró választást tartottak, huszonöt éven keresztül. Egy nap levelet kaptam tőle, melyben közli velem, hogy az Anyakolostorban tartott gyűlésen egyöntetűen eldöntötték: ha egy előljáró elér egy bizonyos kort, és már hosszú ideje betölti ezt a hivatalt, nem lehet őt újraválasztani. Ezzel fejezte be rövid levelét: „Végre újra igazi karthauzi lehetek, és engedelmeskedhetem.” Ez a természetfölötti győzelme.

Ennek a rövid munkának, melyet a nőiség szépségének áldoztam, illő befejezése a következő megjegyzés. A különböző országok pogány művészetében fontos szerepet játszanak a férfi nemi szervek, és kialakult egy fallikus kultusz, melyet ma is láthatunk emlékművekben, szobrokban. Mióta az Egyház megerősödött, fáradhatatlanul harcol eme eltévelyedés ellen. Adott nekünk egy imádságot, melyet milliók mondanak minden nap századok óta, és amelyben e *par excellence* női szerv – a méh – felmagasztaltatik: „Áldott a Te Méhednek gyümölcse, Jézus.”

Valóban, nőnek lenni privilégium.

---

<sup>182</sup> Romano Guardini: *Az Úr*, 219. o. (Szent István Társulat, Budapest, 1988).